

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка

Укладачі:
В. П. Курок , С. О. Бурчак, О. М. Литвин

**НАСКРІЗНА ПРОГРАМА ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ
ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ФАКУЛЬТЕТУ
ТЕХНОЛОГІЧНОЇ І ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ
другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності 014.10 Середня освіта
(Трудове навчання та технології)**

Навчально-методичний посібник

Глухів – 2023

УДК 378. 011.3 – 051: 62/64 (073)

НЗ1

Друкується згідно з рішенням ученої ради Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка
(протокол № 11 від 29 березня 2023 р.)

Рецензенти:

Луценко Г. В. – доктор педагогічних наук, професор, проректор з науково-педагогічної роботи Глухівського НПУ ім. О. Довженка;

Терещенко І. І. – директор КЗ Сумської обласної ради «Глухівський ліцей-інтернат з посиленою військово-фізичною підготовкою», учитель трудового навчання вищої категорії.

Укладачі:

Курок В. П. – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, завідувач кафедри технологічної та професійної освіти;

Бурчак С. О. – доктор педагогічних наук, доцент, декан факультету технологічної і професійної освіти;

Литвин О. М. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри технологічної та професійної освіти.

НЗ1

Наскрізна програма практичної підготовки здобувачів вищої освіти факультету технологічної і професійної освіти другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 014.10 Середня освіта (Трудове навчання та технології): навч.-метод. посіб. / укладачі: В. П. Курок, С. О. Бурчак, О. М. Литвин / за редакцією В. П. Курок. Глухів, 2023. 153 с.

У навчально-методичному посібнику репрезентовано наскрізну програму навчальних практик здобувачів вищої освіти факультету технологічної і професійної освіти другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 014.10 Середня освіта (Трудове навчання та технології). Розкрито зміст та організацію науково-педагогічної практики в закладах загальної середньої або фахової передвищої освіти на робочому місці вчителя технологій, інформатики, а також науково-дослідницької практики.

Посібник адресовано педагогічним працівникам закладів вищої та фахової передвищої педагогічної освіти, магістрантам, учителям технологій та інформатики.

УДК 378. 011.3 – 051: 62/64] (073)

ЗМІСТ

Загальні положення.....	4
1. Зміст та організація науково-педагогічної практики в закладах загальної середньої або передвищої освіти (на робочому місці вчителя технологій).....	13
2. Зміст та організація науково-педагогічної практики в закладах загальної середньої або передвищої освіти (на робочому місці вчителя інформатики).....	25
3. Зміст та організація науково-дослідницької практики	34
Список рекомендованих джерел.....	43
Додатки.....	47

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Навчальні практики здобувачів освіти спеціальності 014.10 Середня освіта (Трудове навчання та технології) другого (магістерського) рівня вищої освіти факультету технологічної і професійної освіти є невіддільним складником професійної підготовки майбутніх учителів технологій у закладі вищої освіти і проводяться на відповідно оснащених базах закладів загальної середньої (старша школа) освіти, фахової передвищої освіти.

Місце навчальних практик в освітньому процесі магістратури, їх зміст, організаційно-методичне забезпечення визначають: Закон України «Про освіту» (2017), Закон України «Про вищу освіту» (2014), Закон України «Про фахову передвищу освіту» (2019), положення «Про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України» № 93 від 8.04.1993 р., наказ міністра освіти України № 351 «Про внесення змін до Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України» від 20.12.1994 р., стратегічні орієнтири та тенденції сучасної освіти у вітчизняному, європейському та світовому вимірах.

Організація практики здійснюється на підставі Статуту Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка, положення «Про організацію освітнього процесу в Глухівському НПУ ім. О. Довженка», положення «Про організацію, проведення практичної підготовки здобувачів освіти у Глухівському національному педагогічному університеті імені Олександра Довженка», положення «Про внутрішню систему забезпечення якості освіти у Глухівському національному педагогічному університеті імені Олександра Довженка».

Метою навчальних практик за освітньо-професійною програмою другого (магістерського) рівня вищої освіти є підготовка висококваліфікованого професіонала в галузі технологічної освіти, який володіє комплексом загальних і фахових компетентностей, необхідних для успішного здійснення педагогічної, інноваційної, науково-дослідної та управлінської діяльності в освітніх закладах різного типу та здатний до

професійного саморозвитку впродовж життя та адаптації до змін у системі освіти.

Завданням навчальних практик майбутніх педагогів спеціальності 014.10 Середня освіта (Трудове навчання та технології) є ознайомлення здобувачів вищої освіти ОС «Магістр» зі специфікою майбутнього фаху, набуття первинних професійних умінь і навичок, формування в них загальних та фахових компетентностей.

Навчальні практики студентів магістратури спеціальності 014.10 Середня освіта (Трудове навчання та технології) факультету технологічної і професійної освіти забезпечують формування в здобувачів освіти таких **компетентностей**:

Загальні компетентності:

- знання та розуміння предметної області, розуміння професійної діяльності; наявність базових загальних знань в обсязі, достатньому для формування в здобувачів освіти наукового світогляду та інтерпретації власних досліджень;
- здатність проводити дослідження, оцінювати й забезпечувати якість виконуваних робіт, приймати обґрунтовані рішення та генерувати нові ідеї;
- здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук і критично оцінювати інформацію, оперувати нею в професійній діяльності;
- здатність застосовувати знання на практиці, ефективно розв'язувати практичні задачі, використовуючи професійні знання;
- здатність діяти із дотриманням морально-етичних норм професійної діяльності й необхідності інтелектуальної чесності;
- здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово;
- уміння представити складну інформацію в стислій усній або письмовій формі, зрозумілій для здобувачів освіти;
- здатність навчатися впродовж життя і оволодівати сучасними знаннями, адаптуватися до змін в освітній галузі та суспільстві.

Фахові компетентності:

- здатність викладати предмет «Технології» (рівень стандарту, профільний рівень) у закладах загальної середньої або фахової передвищої освіти на основі ґрунтовних предметних знань, знань з педагогіки, психології, предметних методик;
- здатність викладати інформатику й організувати освітній процес у закладах загальної середньої, фахової передвищої освіти на основі ґрунтовних знань з педагогіки, психології, інформатики, програмування та предметної методики;
- здатність здійснювати профільне навчання здобувачів освіти в закладах загальної середньої освіти за спеціалізаціями з урахуванням їхніх індивідуальних особливостей;
- здатність створювати та впроваджувати в практику наукові розробки, освітні проекти, спрямовані на підвищення якості освітньої діяльності та освітнього середовища в системі загальної середньої або фахової передвищої освіти;
- уміння проводити самостійні науково-педагогічні дослідження, пов'язані з професійною діяльністю в системі загальної середньої або фахової передвищої освіти;
- здатність до впровадження інноваційних педагогічних технологій у технологічній та інформатичній освіті, розроблення власних інновацій, а також застосування їх у конкретних умовах на основі критичного аналізу ситуації;
- володіння основними інформаційними технологіями пошуку, перетворення, обробки інформації та вміння застосовувати їх у професійній та науково-дослідницькій діяльності;
- здатність до чіткого й лаконічного висловлювання думок державною чи іноземною мовами, грамотного викладання навчального матеріалу, оформлення науково-педагогічних публікацій, методичних розробок та робочої документації;

– здатність навчати здобувачів освіти проектувати та створювати вироби предметного дизайну, у тому числі з використанням традицій декоративно-ужиткового мистецтва;

– здатність надавати здобувачам освіти допомогу у виборі професії з урахуванням їхніх індивідуальних психологічних особливостей, здібностей та інтересів;

– здатність до формування в здобувачів освіти підприємливості та ініціативності, критичного мислення та творчих здібностей у процесі технологічної освіти.

Система безперервної практичної підготовки здобувачів освіти спеціальності 014.10 Середня освіта (Трудове навчання та технології) за освітньо-професійною програмою другого (магістерського) рівня вищої освіти денної та заочної форм навчання містить такі види навчальних практик (таблиця 1.1).

Таблиця 1.1

Види практик здобувачів освіти спеціальності 014.10 Середня освіта (Трудове навчання та технології) за освітньо-професійною програмою другого (магістерського) рівня вищої освіти

№	Види практик	Курс, семестр		К-ть тижнів	Відповідальні кафедри
		Курс	семестр		
1	Науково-педагогічна практика в закладах загальної середньої та фахової передвищої освіти (на робочому місці вчителя технологій)	1	1	6	технологічної і професійної освіти, педагогіки, психології, соціальної роботи та менеджменту
2	Науково-педагогічна практика в закладах загальної середньої та фахової передвищої освіти (на робочому місці вчителя інформатики)	1	2	4	технологічної і професійної освіти, педагогіки, психології, соціальної роботи та менеджменту
3	Науково-дослідницька практика	2	3	4	технологічної і професійної освіти

Студенти-практиканти під час проходження практики **зобов'язані**:

- до початку практики пройти медогляд;
- одержати від керівників практики консультації щодо оформлення всіх необхідних документів;
- своєчасно прибути на базу практики;
- у повному обсязі виконувати всі завдання, передбачені програмою практики;
- вивчити і суворо дотримуватись правил охорони життя і безпеки здобувачів освіти;
- нести відповідальність за виконувану роботу;
- свою діяльність організувати відповідно до вимог статуту закладу, установи, організації (бази практики);
- дотримуватися правил внутрішнього розпорядку освітнього закладу;
- виконувати розпорядження адміністрації бази практики і керівників практики від закладу вищої освіти [22].

У випадку, коли студент не дотримується вимог, що висуваються до практикантів, він може бути позбавлений права на проходження практики [22].

Практиканти **мають право**:

- під час проходження практики на методичне та організаційне забезпечення практики від університету та бази практики;
- з усіх питань, що виникають у процесі проходження практики, звертатися до керівників практики від університету, адміністрації закладу (бази практики);
- вносити пропозиції щодо вдосконалення освітнього процесу, організації практики, брати участь у роботі нарад;
- користуватися бібліотекою і літературою, ознайомлюватися з установчими документами, фінансовою та статистичною звітністю закладу тощо, якщо ці документи не містять комерційної таємниці установи.

Здобувачів освіти денної форми навчання, які навчаються за дуальною освітою, звільняти від проходження педагогічних практик з подальшим обов'язковим перезарахуванням кредитів освітніх компонентів. Підставою для цього має бути заява, ксерокопії трудової книжки та договору про дуальну форму навчання, характеристика з місця роботи за підписом керівника, наставника з бази практики з пропозицією щодо оцінки. Перезарахування кредитів, передбачених на практику освітньою програмою відповідного ОС, здійснює комісія в складі факультетського керівника, групового керівника практики та куратора від освітнього закладу з урахуванням змісту програми підготовки та фактично виконуваних професійних обов'язків здобувача освіти [22].

Повідомлення про прибуття на практику надсилається у ЗВО не пізніше, як через три дні після прибуття студента на базу практики. Студент-практикант не має права самовільно змінювати місце і час проведення педагогічної практики. Про захворювання і пов'язане із цим припинення проходження практики студент повинен негайно повідомити адміністрацію закладу, де він проходить педпрактику, групового і факультетського керівників.

Тривалість робочого часу здобувачів під час проходження практики регламентується Кодексом законів про працю України і становить для студентів віком від 16 років 30 годин на тиждень.

Можуть бути звільнені від проходження педагогічних практик такі здобувачі освіти:

- студенти денної форми навчання, які *навчаються за дуальною формою освіти;*
- студенти заочної форми навчання, які працюють за фахом.

Підставою для звільнення від проходження практики є *заява здобувача освіти, ксерокопія трудової книжки, завірена начальником відділу кадрів, позитивна характеристика практиканта, написана наставником.*

Після закінчення педагогічної практики студент-практикант повинен у

триденний термін подати на відповідні кафедри звітну документацію, передбачену програмою практики: письмовий звіт, характеристику, індивідуальний план практики; щоденник, конспекти і плани всіх проведених занять та виховних заходів із упровадженням новітніх технологій, зокрема: інформаційних, комунікаційних тощо; аналіз блогу вчителя; результати завдань з НДРС тощо. Підсумки педагогічної практики підбиваються у три етапи. База практики:

- дає загальну оцінку практики здобувачів освіти, визначає кращих практикантів, висловлює пропозиції щодо оптимізації практики, оцінює роботу кожного студента-практиканта;

- підсумовує роботу фахівців, що брали участь в організації та проведенні практики, висловлює побажання щодо спільної роботи з організації та проведення практики в майбутньому.

Предметний захист відбувається за участю методистів фахових кафедр. Перевіряють та оцінюють звітну документацію викладачі, призначені методистами практики згідно з наказом ректора по університету.

Підсумкова науково-методична конференція на факультеті проводиться з метою аналізу й узагальнення результатів практики. Керують нею декан факультету і завідувач практики. Конференція проводиться наступного тижня після підбиття підсумків на фаховій кафедрі методистами.

У конференції беруть участь усі студенти-практиканти, групові керівники, консультанти з психології, представники закладів та установ, на базі яких була організована практика. На конференцію можуть бути запрошені здобувачі освіти, які в наступному році будуть проходити таку саму практику. Під час роботи конференції організовується виставка студентських робіт з огляду на вид практики [22]. Здобувачу вищої освіти, який не виконав програму практики без поважних причин, може бути надане право на повторне її проходження; якщо ж здобувач освіти повторно отримає негативну оцінку за практику або три оцінки «задовільно» з трьох видів практики, то він відраховується з університету [22].

До захисту допускаються здобувачі магістерського ступеня вищої освіти, які в повному обсязі виконали завдання (індивідуальний план) практики і надали пакет документів, передбачених програмою.

Магістранти, які не виконали індивідуальний план проходження практики, до захисту не допускаються. Здобувачі освіти, які не виконали програму практики з поважних причин, що має бути підтверджено документально, направляються на практику повторно у вільний від навчання час.

Підсумкова оцінка з навчальних практик визначається на підставі середньозваженого бала. До уваги береться ваговий коефіцієнт та показник середньоарифметичної оцінки всіх основних видів робіт, які виконує студент на практиці.

Оцінювання практики здобувачів вищої освіти відбувається за національною шкалою, ECTS та бальною шкалою закладу освіти (таблиця 1.2).

Таблиця 1.2

Шкала оцінювання

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за ECTS	Бальна шкала закладу освіти
відмінно	A	90–100
добре	B	82–89
	C	74–81
задовільно	D	64–73
	E	60–63
незадовільно	FX	50–59 (з можливістю перескладання)
	F	≤ 49 (з обов'язковим повторним курсом)

Критерії оцінювання результатів навчальних практик магістрантів:

- креативність, активність, ініціативність магістранта в процесі виконання завдань практики;
- якість, коректність, теоретична ґрунтовність та практична доцільність розроблених матеріалів;
- досконалість презентації власного методичного та наукового

доробку;

- змістовність виступу на конференції;
- дотримання здобувачами освіти етичних норм, принципів академічної доброчесності;
- повнота, логічність і досконалість звіту про проходження практики.

Оцінка процесу проходження магістрантами практики, що надається керівником від бази практики (у випадку її проходження в іншому закладі освіти), є рекомендаційною.

Підсумкову оцінку з практики виставляє груповий керівник на основі представлених звітних матеріалів та виступу здобувача вищої освіти під час звітної конференції.

1. ЗМІСТ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ В ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ АБО ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ (НА РОБОЧОМУ МІСЦІ ВЧИТЕЛЯ ТЕХНОЛОГІЙ)

ОПП «Середня освіта (Трудове навчання та технології)»
ОС «Магістр» (1,4 р. н.) – 1 курс, 1 семестр

	Денна форма	Заочна форма
Кількість кредитів	6	3
Кількість годин	180	90
Кількість тижнів	6	3

Науково-педагогічна практика в закладах ЗСО або фахової передвищої освіти на робочому місці вчителя технологій посідає важливе місце у фаховій підготовці студентів-магістрантів спеціальності 014 Середня освіта (Трудове навчання та технології).

Упродовж проходження практики майбутні педагоги виконують професійні обов'язки вчителя технологій та класного керівника (куратора) в старших класах закладів загальної середньої освіти або фахової передвищої освіти.

Тривалість педагогічної практики – 6 тижнів для студентів денної та 3 – заочної форм навчання.

Відповідальні кафедри:

- технологічної та професійної освіти;
- педагогіки, психології, соціальної роботи та менеджменту.

Керівництво практикою здійснюється груповим керівником та методистом кафедри технологічної і професійної освіти, консультантом з психології.

Груповий керівник:

- бере участь у проведенні настановної конференції;
- здійснює контроль за відвідуванням бази практики здобувачем освіти;
- надає консультацію до складання індивідуального плану роботи

здобувача освіти на практиці;

- надає консультації до проведення виховного заходу;
- присутній на виховному заході, оцінює його;
- перевіряє звітну документацію;
- бере участь у підсумковій конференції.

Методист:

- бере участь у проведенні настановної конференції;
- підтримує зв'язок з учителем технологій бази практики;
- надає консультації до проведення відкритих уроків технологій;
- присутній на залікових уроках здобувача вищої освіти;
- надає консультації до проведення позанавчального заходу з технологій (факультативне, гурткове заняття, майстер-клас, екскурсія, інший позакласний захід);

- присутній на предметному позанавчальному заході;
- перевіряє звітну документацію;
- бере участь у підсумковій конференції.

Консультант з психології:

- надає консультацію з написання психолого-педагогічної характеристики класного колективу або студентської групи;
- перевіряє психолого-педагогічну характеристику класного колективу або студентської групи.

Бази практики: 10–11 класи закладів загальної середньої освіти або групи молодших курсів закладів передвищої освіти, у яких викладається предмет «Технології».

Метою науково-педагогічної практики є:

- поглиблення психолого-педагогічної підготовки студентів;
- опанування здобувачами освіти методики проведення уроків технологій;

- засвоєння форм організації виховної роботи зі здобувачами середньої (фахової передвищої) освіти та позанавчальної роботи з предмета;
- формування в майбутніх педагогів інтересу до педагогічної діяльності та розуміння потреби в постійному вдосконаленні власної загальної та фахової підготовки;
- розуміння необхідності творчого застосування здобутих знань на практиці.

Завдання проведення науково-педагогічної практики (на робочому місці вчителя технологій):

1. Організувати комплексне вивчення системи навчально-виховної роботи школи чи закладу фахової передвищої освіти.
2. Забезпечити підготовку здобувачів вищої освіти до проведення уроків технологій різного типу із застосуванням оптимальних форм організації діяльності здобувачів середньої освіти і методів навчання, що активізують їхню пізнавальну діяльність.
3. Навчити майбутніх учителів:
  - а) упроваджувати в освітній процес інноваційні методи та технології навчання;
  - б) застосовувати індивідуалізацію й рівневу диференціацію в освітньому процесі з опорою на знання педагогіки, фізіології та психології;
  - в) вести класний журнал та оцінювати навчальні досягнення здобувачів освіти 10–11 класів закладів середньої освіти або студентів груп молодших курсів закладів фахової передвищої освіти, у яких викладається предмет «Технології»;
  - г) організовувати та проводити позанавчальні заходи з технологій з учнями старших класів чи здобувачами освіти закладів фахової передвищої освіти;
  - д) виконувати функції класного керівника (куратора), працювати з колективом здобувачів освіти чи студентів, громадськими юнацькими та дитячими організаціями.

4. Формувати і розвивати в майбутніх учителів трудового навчання та технологій педагогічні вміння і професійно значущі якості особистості.

5. Прищеплювати здобувачам освіти відповідальне ставлення до охорони праці та збереження здоров'я здобувачів освіти.

6. Формувати:

а) потреби у вивченні передового педагогічного досвіду вчителів трудового навчання та технологій, апробації та впровадженні його у власну педагогічну діяльність;

б) стійкий інтерес та повагу до праці вчителя трудового навчання та технологій, потребу в педагогічній самоосвіті;

в) творчий підхід до педагогічної діяльності.

7. Організувати та провести науково-дослідницьку діяльність (збір матеріалів для написання магістерської роботи та інших студентських наукових робіт, підготовка виступів на звітну наукову конференцію студентів, складання психолого-педагогічного аналізу класного колективу або студентської групи тощо).

Фахові компетентності (ФК) як

результат успішного проходження практики:

– здатність викладати предмет «Технології» (рівень стандарту, профільний рівень) у закладах загальної середньої та фахової передвищої освіти на основі ґрунтовних предметних знань, знань з педагогіки, психології, предметних методик;

– здатність здійснювати профільне навчання здобувачів освіти в закладах загальної середньої та фахової передвищої освіти за спеціалізаціями з урахуванням їхніх індивідуальних особливостей;

– здатність створювати та впроваджувати в практику наукові розробки, освітні проєкти, спрямовані на підвищення якості освітньої діяльності та освітнього середовища в системі загальної середньої та фахової передвищої освіти;

– уміння проводити самостійні науково-педагогічні дослідження,

пов'язані з професійною діяльністю в системі загальної середньої та фахової передвищої освіти;

- здатність до впровадження інноваційних педагогічних технологій у технологічній та інформатичній освіті, розроблення власних інновацій, а також застосування їх у конкретних умовах на основі критичного аналізу ситуації;

- здатність до чіткого й лаконічного висловлювання думок державною чи іноземною мовами, грамотного викладання навчального матеріалу, оформлення науково-педагогічних публікацій, методичних розробок та робочої документації;

- здатність навчати здобувачів освіти проєктувати та створювати вироби предметного дизайну, у тому числі з використанням традицій декоративно-ужиткового мистецтва;

- здатність надавати здобувачам освіти допомогу у виборі професії з урахуванням їхніх індивідуальних психологічних особливостей, здібностей та інтересів;

- здатність до формування в здобувачів освіти підприємливості та ініціативності, критичного мислення та творчих здібностей у процесі технологічної освіти.

Програмні результати навчання (ПРН):

- *володіє* поглибленими знаннями з дисциплін циклів загальної та професійної підготовки, що дотичні до сфери професійної та наукової діяльності;

- *знає* концептуальні й методологічні положення з технологій та інформатики в рамках повної загальної середньої та фахової передвищої освіти, а також має здатність до їх застосування у професійній діяльності на місці вчителя, викладача, науковця;

- *усвідомлює* цілісність системи знань з технологічної освіти, соціальної значущості своєї професії, необхідності постійного підвищення свого виробничого, освітнього й наукового рівня;
- *уміє* використовувати знання з фахових дисциплін у професійній, науковій і соціальній діяльності, аналізувати соціально значущі проблеми й процеси;
- *уміє* доступно, на високому науковому рівні доносити сучасні технологічні знання та результати досліджень до здобувачів загальної середньої та фахової передвищої освіти;
- *уміє* використовувати усну, письмову презентації навчального матеріалу, корисної інформації прикладного характеру, або результатів власних досліджень, у тому числі з використанням мультимедійних презентацій;
- *уміє* впроваджувати інноваційні педагогічні технології в процесі професійної діяльності;
- *уміє* адаптуватися й діяти в нових чи нестандартних ситуаціях, проводити аналогії та застосовувати міжпредметні зв'язки;
- *уміє* інтегрувати наявні прийоми, методи, методики освітньої та науково-дослідної діяльності, а також адаптувати їх до конкретних умов і обставин щодо розв'язання професійних завдань;
- *володіє* культурою мовлення, *знає* його загальні закони, *уміє* використовувати їх у науково-дослідній і професійній діяльності;
- *уміє* використовувати загальнотехнічні та технологічні знання в процесі виготовлення виробів з конструкційних матеріалів (тканини, деревини, металу та ін.) в умовах навчально-виробничих майстерень, а також у процесі підприємницької діяльності, удосконалювати технології на їх основі;
- *уміє* викладати технології, предмети спеціалізацій технологічного профілю та інформатику й організувати освітній процес у загальноосвітніх закладах освіти;

- *уміє* створювати оригінальні вироби предметного дизайну, у тому числі в етнічному стилі, застосовуючи різноманітні композиційні засоби, правила колористики;
- *уміє* грамотно викладати навчальний матеріал, оформлювати науково-педагогічні публікації, методичні розробки та робочу документацію;
- *уміє* планувати та організовувати освітній процес, прогнозувати на основі системного аналізу його результати, що передбачає помірковане планування власної діяльності, а також керівництво діями здобувачів освіти;
- *уміє* визначати профорієнтаційні можливості навчальної та позанавчальної діяльності здобувачів освіти; здійснювати діагностику професійних намірів, інтересів і нахилів, професійних здібностей здобувачів; надавати їм професійну консультацію в процесі технологічної освіти (у тому числі профільної).

Зміст діяльності студентів-практикантів

Перед початком педагогічної практики проводиться настановна конференція, у роботі якої беруть участь викладачі фахової кафедри – технологічної та професійної освіти, а також кафедри педагогіки, психології, соціальної роботи та менеджменту.

Упродовж першого тижня студентам-практикантам необхідно ознайомитись з організацією навчально-виховної роботи в школі та закріпленому класі або в закладі фахової передвищої освіти та закріпленій групі, а саме:

- а) провести бесіди з адміністрацією закладу (директором, завучем, організатором позанавчальної роботи):
  - з'ясувати науково-методичну проблему, над якою працює заклад;
  - проаналізувати перспективний, річний та виховний плани роботи;
  - ознайомитись із планом роботи методоб'єднання вчителів трудового навчання та технологій; графіком проведення й тематикою семінарів учителів трудового навчання та технологій;

- б) провести бесіду з класним керівником (куратором) з метою:
  - отримання загальних відомостей про клас чи групу;
  - ознайомлення з планом виховної роботи, класним журналом, особовими справами здобувачів освіти (студентів), щоденниками;
  - вивчення розкладу навчальних занять у класі чи групі, його аналізу;
- в) провести бесіди з учителем трудового навчання та технологій з метою:
  - ознайомлення з матеріально-технічним забезпеченням майстерні трудового навчання (технологій);
  - аналізу календарно-тематичного плану технологій, відповідних розділів і тем навчальної програми;
- г) познайомитися з колективом закріпленого класу чи групи, що передбачає проведення бесід з активом та окремими здобувачами освіти з метою виявлення їхніх інтересів, уподобань, ставлення до навчання, організації дозвілля тощо;
- д) вивчити наявну в школі наукову, навчальну та методичну літературу з проблем виховання та навчання здобувачів освіти;
- е) скласти індивідуальний план науково-педагогічної практики студента та затвердити його в групового керівника;
- є) розробити календарно-тематичний план уроків технологій для закріпленого класу чи групи на період практики, погодити їх з учителем трудового навчання та технологій і методистом.

Упродовж наступних тижнів практики студенти проводять пробні та залікові уроки з технологій, здійснюють виховну роботу з предмета та організують позанавчальну діяльність зі здобувачами освіти за планом роботи класного керівника (куратора). Студенти-практиканти впродовж усієї практики кожного дня перебувати на робочому місці вчителя не менше 6 годин.

На період практики студенти-практиканти є членами педагогічного

колективу освітнього закладу і тому зобов'язані дотримуватись правил внутрішнього розпорядку закладу, виконувати розпорядження директора, заступника директора з навчально-виховної роботи, методиста та групового керівника практики.

Майбутні педагоги зобов'язані виконувати всі види робіт, передбачені програмою педагогічної практики. Якщо практикант неякісно підготувався до уроку, то він не допускається до проведення заняття і отримує незадовільну оцінку. Він повинен бути прикладом дисциплінованості, організованості та працелюбства для старшокласників чи здобувачів освіти закладу фахової передвищої освіти.

За період практики здобувачі вищої освіти мають виконати такі види робіт:

1. Навчальна робота:

- відвідування уроків усіх учителів у закріпленому класі чи групі;
- відвідування, аналіз і ведення протокольних записів уроків технологій, які проводять учителі та студенти-практиканти, участь у їх обговоренні;
- організація і проведення додаткових занять та консультацій з обдарованими та відстаючими здобувачами освіти;
- розроблення планів-конспектів залікових уроків та затвердження їх у вчителя трудового навчання та технологій і методиста не пізніше, ніж за два дні до дати проведення;
- підготовка необхідних матеріалів, інструментів, обладнання, дидактичної наочності (зразків виробів, креслень, технологічної документації, електронних презентацій тощо) до уроків;
- проведення 5/3 залікових уроків різних типів з технологій;
- допомога вчителям трудового навчання та технологій у виготовленні дидактичних матеріалів.

2. Виховна робота:

- участь у виховній роботі класного керівника (куратора) та її плануванні;
- відвідування та аналіз виховних заходів, проведених учителями та студентами-практикантами;
- підготовка і проведення одного залікового виховного позанавчального заходу та одного предметного з технологій (заняття гуртка, факультативне заняття, майстер-клас, конкурс, екскурсія тощо);
- участь у роботі з батьками (відвідування учнів (студентів) удома, участь у підготовці й проведенні батьківських зборів, у випуску газет для батьків, проведення індивідуальних бесід, вивчення умов виховання в сім'ях тощо);
- проведення профорієнтаційної роботи.

3. Методична та науково-дослідницька робота:

- ознайомлення з планом та матеріалами роботи школи або закладу фахової передвищої освіти з методичних питань, планами роботи методоб'єднань учителів трудового навчання та технологій, участь у їх роботі;
- аналіз розділів і тем навчальної програми «Технології 10–11 класи. Рівень стандарту, академічний рівень»;
- робота з методичною літературою з технологій;
- вивчення педагогічного досвіду вчителів трудового навчання та технологій, їх аналіз;
- надання допомоги вчителю під час підготовки до виставок учнівських (студентських) робіт, олімпіади з трудового навчання та технологій тощо;
- проведення психолого-педагогічних досліджень закріпленого учнівського чи студентського колективу;
- виконання індивідуальних завдань педагогічної практики;
- проведення психолого-педагогічних досліджень з теми магістерської роботи;
- підготовка звітної документації про педпрактику;

– участь у підбитті підсумків педагогічної практики.

4. Виконання поточної роботи класного керівника (куратора):

– перевірка щоденників;

– перевірка класних журналів;

– облік відвідування здобувачами освіти школи чи коледжу, уроків.

Форми звітності студента про практику

Після закінчення науково-педагогічної практики студент повинен представити електронний і друкований варіанти звітної документації на перевірку в триденний термін після закінчення практики.

Груповому керівникові:

1. Індивідуальний план роботи за період педагогічної практики (додатки А.1, А.2).

2. Характеристика (під час дистанційної форми навчання не вимагається) на роботу студента-практиканта з рекомендованою оцінкою за педпрактику та підписами класного керівника (куратора), учителя трудового навчання та технологій, завірену підписом директора і печаткою школи чи закладу фахової передвищої освіти (обов'язково вказується дата) (додаток Б).

3. План-конспект виховного заходу з оцінкою за проведення та підписом класного керівника (куратора) (додаток В).

4. Аналіз відвіданого виховного заходу (додаток Г).

5. Звіт про роботу, проведену за період педагогічної практики (додаток Д).

Консультанту з психології:

Психолого-педагогічну характеристику на класний колектив чи студентську групу (додаток Е).

Методисту з технологій:

1. Фрагмент календарно-тематичного плану уроків технологій на період педагогічної практики (додаток Ж).

2. Розгорнуті плани-конспекти п'яти / трьох залікових уроків з

технологій з повним методичним забезпеченням (додаток І).

3. Конспект предметного позанавчального заходу з наочністю, оцінкою за проведення та підписами вчителя трудового навчання та технологій, класного керівника (куратора) або заступника директора школи (коледжу) чи закладу фахової передвищої освіти з виховної роботи (додаток К).

4. Аналіз двох відвіданих уроків технологій (додаток Л).

Уся звітна документація має бути надрукована на стандартних аркушах паперу формату А4, оформлена відповідно до правил діловодства й представлена на кафедру технологічної і професійної освіти в окремій теці з титульною сторінкою (додаток М).

Норми оцінювання роботи студентів під час практики

Основними показниками для оцінювання роботи студента на практиці є: виконання завдань програми практики, представлення результатів проходження практики на захисті, якість звітної документації.

Критерії оцінювання роботи студентів-практикантів

№ з/п	Види діяльності студента-практиканта	Кількість балів	Ваговий коефіцієнт
1	Проведення уроків технологій	50	0,5
2	Проведення позанавчальної роботи з предмета	20	0,2
3	Проведення виховної роботи в закріпленому класі	10	0,1
4	Написання психолого-педагогічної характеристики на здобувача освіти	5	0,05
5	Захист практики	5	0,05
6	Оформлення документації	10	0,1
	Разом	100	1,0

2. ЗМІСТ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ В ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ АБО ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ (НА РОБОЧОМУ МІСЦІ ВЧИТЕЛЯ ІНФОРМАТИКИ)

ОПП «Середня освіта (Трудове навчання та технології)»

ОС «Магістр» (1,4 р. н.) – 1 курс, 2 семестр

	Денна форма	Заочна форма
Кількість кредитів	4	2
Кількість годин	120	60
Кількість тижнів	4	2

Науково-педагогічна практика в закладах середньої або фахової передвищої освіти (на робочому місці вчителя інформатики) посідає важливе місце у фаховій підготовці магістрантів спеціальності 014 Середня освіта (Трудове навчання та технології).

Упродовж проходження практики вони виконують професійні обов'язки вчителя інформатики та класного керівника (куратора) в старших класах закладів загальної середньої освіти або молодших групах закладів фахової передвищої освіти.

Педагогічна практика здійснюється в реальному освітньому процесі й триває 4 тижні для студентів денної та 2 – заочної форм навчання. Базою проходження науково-педагогічної практики студентів-магістрантів є 10–11 класи закладів загальної середньої освіти або молодші групи закладів фахової передвищої освіти.

Мета та завдання практики

Метою науково-педагогічної практики на робочому місці вчителя інформатики є формування в здобувачів освіти предметної компетентності, основу якої становить засвоєний майбутніми педагогами в процесі проведення навчально-виховної роботи зі старшокласниками (студентами) досвід фахової діяльності вчителя інформатики, пов'язаної з узагальненням набутих в університеті психолого-педагогічних знань, їх осмисленням і застосуванням в

умовах закладів загальної середньої та фахової передвищої освіти.

Завданнями педагогічної практики є:

- комплексне вивчення системи навчально-виховної роботи школи (коледжу);
- набуття досвіду здійснення навчально-виховної роботи з інформатики;
- поглиблення знань змісту навчальної програми «Інформатика» для старших класів закладів загальної середньої освіти або молодших груп закладів фахової передвищої освіти;
- опанування методики проведення уроків інформатики різного типу;
- набуття досвіду організації та проведення позаурочної та позакласної роботи з інформатики зі здобувачами освіти старших класів (студентами);
- формування професійно-педагогічної ерудиції, тезаурусу майбутніх учителів інформатики;
- оволодіння методами та прийомами виховної роботи класного керівника (куратора) зі старшокласниками (куратора зі студентами).

Фахові компетентності (ФК)

як результат успішного проходження практики:

- здатність викладати інформатику й організовувати освітній процес у закладах загальної середньої та фахової передвищої освіти на основі ґрунтовних знань з педагогіки, психології, інформатики, програмування й предметної методики;
- здатність до впровадження інноваційних педагогічних технологій у технологічній та інформатичній освіті, розроблення власних інновацій, а також застосування їх у конкретних умовах на основі критичного аналізу ситуації;
- володіння основними інформаційними технологіями пошуку, перетворення, обробки інформації та вміння застосовувати їх у педагогічній та професійно-дослідницькій діяльності;

– здатність до чіткого й лаконічного висловлювання думок державною чи іноземною мовами, грамотного викладання навчального матеріалу, оформлення науково-педагогічних публікацій, методичних розробок та робочої документації;

– здатність надавати здобувачам освіти допомогу у виборі професії з урахуванням їхніх індивідуальних психологічних особливостей, здібностей та інтересів.

Програмні результати навчання (ПРН):

– *володіє* поглибленими знаннями з дисциплін циклів загальної та професійної підготовки, що дотичні до сфери професійної та наукової діяльності;

– *володіє* поглибленими знаннями з інформатики й сучасних інформаційних технологій;

– *знає* концептуальні й методологічні положення з технологій та інформатики в рамках повної загальної середньої та фахової передвищої освіти, а також має здатність до їх застосування у професійній діяльності на місці вчителя, викладача, науковця;

– *уміє* використовувати усну, письмову презентації навчального матеріалу, корисної інформації прикладного характеру, або результатів власних досліджень, у тому числі з використанням мультимедійних презентацій;

– *уміє* впроваджувати інноваційні педагогічні технології в процесі професійної діяльності;

– *уміє* адаптуватися й діяти в нових чи нестандартних ситуаціях, проводити аналогії та застосовувати міжпредметні зв'язки;

– *уміє* інтегрувати прийоми, методи, методики освітньої та науково-дослідної діяльності, а також адаптувати їх до конкретних умов і обставин щодо розв'язання професійних завдань;

- володіє культурою мовлення, знає його загальні закони, *уміє* використовувати їх у науково-дослідній і професійній діяльності;
- *уміє* викладати технології, предмети спеціалізацій технологічного профілю та інформатику й організувати освітній процес у закладах загальної середньої або фахової передвищої освіти;
- *уміє* використовувати в професійній діяльності поширені онлайн-сервіси і прикладне програмне забезпечення для проведення тестового контролю, організації дистанційного навчання, створення сайту-візитівки і організації групової роботи;
- *уміє* грамотно викладати навчальний матеріал, оформлювати науково-педагогічні публікації, методичні розробки та робочу документацію;
- *уміє* планувати та організувати освітній процес, прогнозувати на основі системного аналізу його результати, що передбачає помірковане планування власної діяльності, а також керівництво діями здобувачів освіти.

Зміст діяльності студентів-практикантів

Перед початком науково-педагогічної практики проводиться настановна конференція, у роботі якої беруть участь викладачі фахової кафедри – технологічної та професійної освіти, а також кафедри психології та соціальної роботи.

Упродовж першого тижня здобувачі освіти ознайомлюються з організацією навчально-виховної роботи в школі та закріпленому класі, вивчають його контингент:

- проводять бесіди з адміністрацією школи (коледжу), учителями-предметниками, класними керівниками (кураторами), учнями (студентами), педагогами і батьками;
- аналізують плани роботи школи (коледжу), класного керівника (куратора), календарно-тематичний план уроків інформатики, план позаурочної та позакласної роботи, розклад навчальних занять у закріпленому класі тощо;

- вивчають матеріальне та методичне забезпечення інформатики, технічне та інформаційне обладнання кабінету, педагогічний досвід роботи вчителів інформатики, стан викладання інформатики тощо;
- ознайомлюються з особовими справами здобувачів освіти закріпленого класу (студентів групи), їхніми медичними картками, щоденниками, класним журналом, результатами навчальної роботи;
- відвідують уроки та позакласні заходи в закріпленому класі (групі) та спостерігають за здобувачами освіти під час занять;
- відвідують уроки інформатики в учителів, за якими вони закріплені.

Упродовж першого тижня практикант має скласти індивідуальний план роботи на період практики, графік проведення залікових уроків і позакласних предметних заходів з інформатики.

Протягом наступних тижнів практики студенти проводять пробні та залікові уроки з інформатики, здійснюють виховну роботу з предмета та організовують позаурочну діяльність зі здобувачами освіти за планом роботи класного керівника (куратора). Студенти-практиканти впродовж усієї практики щодня повинні перебувати на робочому місці вчителя не менше 6 годин.

Студенти-практиканти є членами педагогічного шкільного колективу (колективу коледжу) і тому зобов'язані дотримуватись правил внутрішнього розпорядку закладу освіти, виконувати розпорядження директора, заступника директора з навчально-виховної роботи, методиста та групового керівника практики. Вони зобов'язані виконувати всі види робіт, передбачені програмою педагогічної практики. Якщо студент неякісно підготувався до уроку, то він не допускається до проведення заняття і отримує незадовільну оцінку. Студент-практикант повинен бути прикладом дисциплінованості, організованості та працелюбства для старшокласників.

За період педпрактики студенти мають виконати такі види робіт:

1. Навчальна робота:

- відвідування уроків усіх учителів у закріпленому класі;

- відвідування, аналіз і ведення протокольних записів уроків інформатики, які проводять учителі та студенти-практиканти, участь у їх обговоренні;

- організація і проведення додаткових занять та консультацій з обдарованими та невстигаючими здобувачами освіти;

- розроблення планів-конспектів залікових уроків та затвердження їх у вчителя інформатики та методиста не пізніше ніж за два дні до дати проведення;

- підготовка необхідних матеріалів, дидактичної наочності до уроків;

- проведення 4/2 залікових уроків різних типів з інформатики;

- допомога вчителям інформатики у підготовці дидактичних матеріалів.

2. Виховна робота:

- участь у виховній роботі класного керівника (куратора) та плануванні виховної роботи;

- відвідування та аналіз виховних заходів, проведених учителями та студентами-практикантами;

- підготовка і проведення одного залікового виховного позакласного чи позашкільного заходу та одного предметного з інформатики (тематичний вечір, конкурс, вікторина, екскурсія, тематична газета, виховна бесіда, диспут тощо);

- участь у роботі з батьками (відвідування учнів (студентів) вдома, участь у підготовці й проведенні батьківських зборів, у випуску газет для батьків, проведення індивідуальних бесід, вивчення умов виховання в сім'ях тощо);

- здійснення позаурочної індивідуальної, групової та масової роботи зі старшокласниками (студентами);

- проведення профорієнтаційної роботи.

3. Методична та науково-дослідницька робота:

- ознайомлення з планом та матеріалами роботи школи з методичної проблеми, планами роботи методичних об'єднань учителів інформатики, участь у їх роботі;
- аналіз розділів і тем навчальної програми «Інформатика»;
- робота з методичною літературою з інформатики;
- вивчення педагогічного досвіду вчителів інформатики;
- надання допомоги вчителю під час підготовки виставки учнівських (студентських) робіт, олімпіади з інформатики;
- проведення психолого-педагогічних досліджень учня закріпленого класу (студента групи);
- виконання індивідуальних завдань педагогічної практики;
- проведення психолого-педагогічних досліджень з теми наукової роботи;
- підготовка звітної документації про педпрактику;
- участь у підбитті підсумків педагогічної практики.

4. Виконання поточної роботи класного керівника (куратора):

- перевірка щоденників;
- перевірка класних журналів;
- облік відвідування здобувачами освіти школи (коледжу) уроків.

Форми звітності студента про практику

Після закінчення педагогічної практики в триденний термін студент-практикант повинен представити **груповому керівникові** таку документацію:

1. Індивідуальний план роботи за період педагогічної практики (додатки А.1, А.2).
2. Характеристику (під час дистанційної форми навчання не вимагається) на роботу студента-практиканта з рекомендованою оцінкою за педпрактику та підписами класного керівника (куратора), учителя інформатики, завірену підписом директора і печаткою школи (коледжу) із

обов'язковим зазначенням дати видання (додаток Б).

3. План-конспект виховного заходу з оцінкою за проведення та підписом класного керівника (куратора) (додаток В).

4. Аналіз відвіданого виховного заходу (додаток Г).

5. Звіт про роботу, проведену за період педагогічної практики (додаток Д).

Консультанту з психології:

Психолого-педагогічну характеристику на здобувача освіти (додаток Н).

Методисту з інформатики:

1. Фрагмент календарно-тематичного плану уроків інформатики на період педагогічної практики (додаток П).

2. Розгорнуті плани-конспекти чотирьох / двох залікових уроків з інформатики з повним методичним забезпеченням (додатки Р, С).

3. Конспект предметного позакласного заходу з наочністю, оцінкою за проведення та підписами вчителя інформатики, класного керівника (куратора) або заступника директора школи (коледжу) з виховної роботи (додаток К).

4. Аналіз відвіданого уроку інформатики (додаток Л).

Усю звітну документацію необхідно помістити в теку з титульною сторінкою (додаток М).

Норми оцінювання роботи магістрантів під час практики

Основними показниками для оцінювання роботи студента на практиці є: виконання програми практики, результати виконання індивідуальних завдань, навчальна і трудова дисципліна під час практики, якість звітної документації.

Критерії оцінювання роботи практикантів

№ з/п	Види діяльності студента-практиканта	Кількість балів	Ваговий коефіцієнт
1	Проведення уроків інформатики	40	0,5
2	Проведення позанавчальної роботи в закріпленому	10	0,1

	класі		
3	Проведення виховного предметного заходу	10	0,1
4	Написання психолого-педагогічної характеристики на здобувача освіти	10	0,1
5	Характеристика бази практики	10	0,1
6	Захист практики	10	0,1
7	Оформлення документації	10	0,1
	Разом	100	1,0

3. ЗМІСТ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ПРАКТИКИ

Спеціальність: 014.10 Середня освіта (Трудове навчання та технології)

ОС «Магістр» (1,4 р. н.) – 2 курс, 3 семестр

	Денна форма	Заочна форма
Кількість кредитів	4	2
Кількість годин	120	60
Кількість тижнів	4	2

Професійна підготовка конкурентоспроможних педагогічних кадрів у ЗВО на сучасному етапі розвитку освітньої галузі можлива за умови синтезу теоретичного та практичного складників, що є підґрунтям становлення особистості фахівця – майбутнього вчителя загальної середньої (фахової передвищої) освіти. Особливу роль у цьому відіграє науково-дослідницька практика.

Науково-дослідницька практика на другому (магістерському) рівні вищої освіти є обов'язковим компонентом освітньо-професійної програми для здобуття ступеня магістра зі спеціальності 014.10 Середня освіта (Трудове навчання та технології), спрямована на завершення здобувачами освіти написання магістерської роботи і має на меті набуття навичок і вмінь провадження науково-дослідницької діяльності.

Науково-дослідницька практика є з'єднувальною ланкою між теоретичними знаннями, отриманими при засвоєнні ОПП, і науково-дослідницькою діяльністю.

Зміст науково-дослідницької практики тісно пов'язаний з дисциплінами навчального плану ОПП «Середня освіта (Трудове навчання та технології)», а саме: методика технологічної освіти, методологія і методи наукових досліджень, інформаційні технології в дослідницькій діяльності, дослідження в технологічній освіті.

**Вимоги до рівня підготовленості до проходження
науково-дослідницької практики здобувачів вищої освіти другого рівня**

Для успішного проходження науково-дослідницької практики магістранту необхідно:

знати:

- концептуальні засади розвитку технологічної освіти в Україні;
- нормативно-правову базу трудової підготовки молоді;
- вимоги до розроблення творчих проєктів та планів-конспектів уроків з технологій;
- логіку та етапи наукового дослідження в технологічній галузі;
- теоретичні та емпіричні методи, застосовувані в технологічній освіті;
- вимоги до оформлення результатів педагогічного дослідження;
- вимоги до захисту наукових робіт;

уміти:

- виконувати дослідження в галузі технологічної освіти;
- застосовувати доцільні методи в процесі виконання дослідження;
- оформляти результати науково-педагогічного дослідження у вигляді тез, реферату, наукової статті, магістерської роботи;
- розробляти творчий проєкт та плани-конспекти уроків з технологій;
- виготовляти виріб в обраній техніці;
- захищати наукову роботу, розробляти презентацію до захисту.

Відповідальна кафедра:

- технологічної і професійної освіти.

Керівництво практикою здійснюється груповим керівником кафедри технологічної і професійної освіти.

Груповий керівник:

- проводить настановну консультацію;
- здійснює контроль за відвідуванням бази практики;
- надає консультації до проведення навчальної, методичної, науково-дослідної, організаційної роботи;
- перевіряє звітну документацію;
- бере участь у підсумковій конференції.

Бази практики:

- Глухівський НПУ ім. О. Довженка (кафедра технологічної і професійної освіти);
- інший заклад вищої освіти, який є партнером університету з освітньо-наукової діяльності, або за умови наявності договору між університетом та закладом (установою) про проходження педагогічної практики магістрантами чи договору про участь у програмах мобільності.

Мета та завдання практики

Науково-дослідницька практика є одним з найбільш складних і вагомих видів навчальної роботи магістрантів, оскільки передбачає практичне використання отриманих під час навчання за ОПП знань і навичок у процесі самостійно організованого науково-педагогічного дослідження. Вона покликана виявити схильність здобувачів освіти до науково-дослідницької діяльності як важливого складника професійної діяльності сучасного педагога, розвинути в них дослідницьку компетентність.

Метою науково-дослідницької практики є закріплення, узагальнення та поглиблення теоретичних знань, набутих в освітньому процесі; набуття досвіду самостійного науково-дослідницького дослідження за темою магістерської роботи; набуття навичок творчого підходу до розв'язання

науково-педагогічних та дослідницьких завдань.

Завданнями науково-дослідницької практики з написання магістерської роботи є:

- закріплення, розширення та поглиблення теоретичних знань із навчальних дисциплін шляхом їх практичного використання;
- набуття досвіду науково-дослідницької діяльності, оволодіння сучасними методами та технологіями роботи з науковою інформацією та емпіричними даними (аналіз, синтез, узагальнення);
- формування потреби в самоосвіті, саморозвитку, самореалізації та науково-дослідницькій активності;
- розвиток творчих здібностей, прагнення до виконання наукових досліджень; зацікавленості проблематикою досліджень у сфері технологічної освіти;
- удосконалення вмінь з написання творчих проєктів та планів-конспектів уроків з технологій;
- виховання інтересу до науково-дослідницької роботи, задоволення від отримання результатів наукових досліджень.

Фахові компетентності (ФК)

як результат успішного проходження практики:

- здатність створювати та впроваджувати в практику наукові розробки, освітні проєкти, спрямовані на підвищення якості освітньої діяльності та освітнього середовища в системі загальної середньої або фахової передвищої освіти;
- уміння проводити самостійні науково-педагогічні дослідження, пов'язані з професійною діяльністю в системі загальної середньої або фахової передвищої освіти;
- здатність до впровадження інноваційних педагогічних технологій у технологічній та інформатичній освіті, розроблення власних інновацій, а

також застосування їх у конкретних умовах на основі критичного аналізу ситуації;

- володіння основними інформаційними технологіями пошуку, перетворення, обробки інформації та вміння застосовувати їх у професійній та науково-дослідницькій діяльності;

- здатність до чіткого й лаконічного висловлювання думок державною чи іноземною мовами, грамотного викладання навчального матеріалу, оформлення науково-педагогічних публікацій, методичних розробок та робочої документації;

- здатність навчати здобувачів освіти проєктувати та створювати вироби предметного дизайну, у тому числі з використанням традицій декоративно-ужиткового мистецтва;

- здатність до формування в здобувачів освіти підприємливості та ініціативності, критичного мислення та творчих здібностей у процесі технологічної освіти.

Програмні результати навчання (ПРН):

- *володіє* поглибленими знаннями з дисциплін циклів загальної та професійної підготовки, що дотичні до сфери професійної та наукової діяльності;

- *знає* концептуальні й методологічні положення з технологій та інформатики в рамках повної загальної середньої та фахової передвищої освіти, а також має здатність до їх застосування в професійній діяльності на місці вчителя, викладача, науковця;

- *усвідомлює* цілісність системи знань з технологічної освіти, соціальну значущість своєї професії, необхідність постійного підвищення свого виробничого, освітнього й наукового рівня;

- *уміє* використовувати знання з фахових дисциплін у професійній, науковій і соціальній діяльності, аналізувати соціально значущі проблеми й процеси;

- *уміє* усно й письмово репрезентувати навчальний матеріал, корисну інформацію прикладного характеру або результати власних досліджень, у тому числі з використанням мультимедійних презентацій;
- *уміє* впроваджувати інноваційні педагогічні технології в процесі професійної діяльності;
- *уміє* адаптуватися й діяти в нових чи нестандартних ситуаціях, проводити аналогії та застосовувати міжпредметні зв'язки;
- *володіє* культурою мовлення, *знає* його загальні закони, *вміє* використовувати їх у науково-дослідній і професійній діяльності;
- *уміє* використовувати загальнотехнічні та технологічні знання в процесі виготовлення виробів із конструкційних матеріалів (тканини, деревини, металу та ін.) в умовах навчально-виробничих майстерень, а також у процесі підприємницької діяльності, удосконалювати технології на їх основі;
- *уміє* створювати оригінальні вироби предметного дизайну, у тому числі в етнічному стилі, застосовуючи різноманітні композиційні засоби, правила колористики;
- *уміє* грамотно викладати навчальний матеріал, оформлювати науково-педагогічні публікації, методичні розробки та робочу документацію.

Зміст діяльності практикантів

Об'єктом науково-дослідницької практики є організація науково-дослідницької діяльності в закладі вищої освіти, що передбачає підготовку фахівців за спеціальністю «Середня освіта (Трудове навчання та технології)».

Предметом науково-дослідницької практики є методика виконання науково-педагогічного дослідження, що відповідає напряму підготовки магістранта і пов'язане з тематикою його магістерської роботи.

У процесі педагогічної практики «Науково-дослідницька з написання магістерської роботи» студенти беруть участь в усіх видах науково-

педагогічної й організаційної роботи фахової кафедри та (або) інших кафедр факультету технологічної і професійної освіти.

Перед початком педагогічної практики проводиться настановна конференція, у роботі якої беруть участь групові керівники від фахової кафедри технологічної і професійної освіти.

Завдання науково-дослідницької практики виконуються в три етапи.

Перший етап практики охоплює такі завдання:

- 1) оформлення договору про проходження практики (у випадку, якщо планується проходження практики в іншому закладі освіти);
- 2) участь у настановній конференції з організації науково-дослідницької практики, співбесіда з науковим керівником щодо уточнення завдань і змісту практики;
- 3) ознайомлення з порядком реалізації основних положень, вимог і документів, що регламентують науково-дослідну діяльність закладу, який є базою практики; кафедри; професорсько-викладацького складу. Ознайомлення з вимогами щодо планування, виконання та звітування про науково-дослідну роботу науково-педагогічних працівників кафедри.

Другий (основний) етап науково-дослідницької практики передбачає:

- 1) розроблення анкети з теми магістерського дослідження відповідно до вимог та її аналіз;
- 2) підготовку тестів для перевірки знань та вмінь респондентів відповідно до теми магістерської роботи, організацію та проведення тестування, оброблення його результатів;
- 3) написання творчого проєкту (або планів-конспектів з технологій) за темою магістерської роботи;
- 4) виготовлення об'єкта проєктування (або зразка для розроблених планів-конспектів).

Третій (підсумковий) етап науково-дослідницької практики пов'язаний з:

- 1) самооцінкою виконаної роботи, аналізом результатів практики,

рефлексією, самодіагностикою власних досягнень за результатами практики шляхом складання звіту про її проходження;

- 2) підготовкою звітної документації про проходження науково-дослідницької практики;
- 3) розробленням презентації до наукового виступу;
- 4) представленням звітних матеріалів про проходження практики, захистом її результатів у встановленому порядку.

Загальне керівництво практикою покладається на завідувача випускової кафедри (або відповідальну особу з практичної підготовки студентів на кафедрі).

Безпосереднє керівництво практикою магістранта, науково-методичне консультування та поточний контроль за виконанням програми практики здійснюється його груповим керівником, який:

- забезпечує планування, чітку організацію та облік результатів практики;
- затверджує індивідуальний план проходження науково-дослідницької практики;
- надає методичну допомогу в плануванні та організації роботи;
- контролює роботу магістранта під час проходження практики, уживає заходи щодо ліквідації недоліків в її організації.

Форми звітності студента про практику

Після закінчення науково-дослідницької практики магістрант повинен у триденний термін представити груповому керівникові на перевірку електронний і друкований варіанти такої звітної документації:

- 1) індивідуальний план проходження педагогічної практики (додаток А.3);
- 2) звіт про проведену роботу (додаток Д);
- 3) анкету (опитувальник) з теми дослідження та її аналіз (додаток Т);

- 4) тестові завдання для визначення рівня сформованості знань респондентів та аналіз їх результатів (додаток У);
- 5) науковий виступ (тези виступу) за результатами теоретичного дослідження проблеми (додатки Ф, Х);
- 6) електронну презентацію наукового виступу (додаток Ц);
- 7) розроблений творчий проєкт виробу (додаток Ш), або плани-конспекти з технологій (додаток І) та виготовлений об'єкт проєктування (якщо магістерська робота практичного спрямування), або зразок для розроблених планів-конспектів (якщо робота теоретичного спрямування).

Уся звітна документація має бути надрукована на стандартних аркушах паперу формату А4, оформлена відповідно до правил діловодства й представлена на кафедрі технологічної і професійної освіти в окремій теці з титульною сторінкою (додаток М).

Норми оцінювання роботи магістрантів під час науково-дослідницької практики

З огляду на важливість встановлення рівня практичної підготовленості здобувачів освіти до професійної діяльності формою підсумкового контролю з ОК «Науково-дослідницька практика» є диференційований залік.

Практика оцінюється відповідно до такого розподілу балів за видами робіт, що підлягають контролю:

Критерії оцінювання роботи практикантів

№ з/п	Види діяльності студента-практиканта	Кількість балів	Ваговий коефіцієнт
1.	Розроблення анкети або тестів з теми дослідження та їх аналіз	10	0,2
2.	Розроблення творчого проєкту або системи уроків, у тому числі виготовлення виробу	40	0,3
3.	Науковий виступ (тези) з теми дослідження	15	0,2
4.	Презентація до наукового виступу з теми дослідження	15	0,2
5.	Якість оформлення документації	10	0,05
6.	Захист практики	10	0,05
	Разом	100	1,0

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрошук І. В., Андрошук І. П. Теорія та методика трудового навчання: навчальний посібник. Хмельницький: ХНУ, 2018. 226 с.
2. Базурін В. М. Лабораторні роботи з інформатики. Київ: Шкільний світ, 2010. 128 с.
3. Базурін В. М. Методичні рекомендації до виконання індивідуальних навчально-дослідницьких завдань з інформатики для студентів 1–4 курсів фізико-математичних спеціальностей. Глухів: РВВ ГНПУ, 2010. 36 с.
4. Бурчак С. О. Загальні питання методики викладання інформатики в загальноосвітній школі: метод. посіб. Глухів: РВВ ГДПУ, 2003. 40 с.
5. Бурчак С. О., Толмачов В. С., Тверезовська Л. О. Методичні рекомендації з питань організації і проведення тестового контролю знань, навичок та вмінь студентів вищої школи: метод. посіб. Глухів: РВВ ГДПУ, 2008. 68 с.
6. Бурчак С. О., Прокопенко Ю. В., Тесленко М. Ю. Мова програмування SCRATCH: навчально-методичний посіб. Суми: Видавничий дім «Ельдорадо», 2015. 128 с.
7. Бурчак С. О., Толмачов В. С. Методичні рекомендації до вивчення основ об'єктно-орієнтованого програмування в Delphi: метод. посіб. Глухів: РВВ ГДПУ, 2008. 112 с.
8. Гончаренко С. У. Педагогічні дослідження. Методологічні поради молодим науковцям: навч. посіб. Київ–Вінниця: ДОВ «Вінниця», 2008. 278 с.
9. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти (затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 р. № 898). URL: mon.gov.ua.
10. Жуковський С. С. Програмування мовою C++. Структурне програмування: лабораторний практикум. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. 92 с.

11. Жураковський Ю. П., Полторак В. П. Теорія інформації та кодування: підручник Київ: Вища школа, 2001. 255 с.
12. Загальні питання методики навчання інформатики (курс лекцій): навчально-методичний посібник / автор-укладач С. О. Бурчак; за заг. ред. проф. В. П. Курок. Суми: ТОВ Цьома С. П., 2023. 103 с.
13. Ковальчук В. І. Основи наукових досліджень: навч. посіб. Київ: Слово, 2009. 240 с.
14. Конституція України: офіц. текст. Київ: КМ, 2012. 96 с.
15. Концепція Нової Української школи. URL: <http://kyrylivka.osv.org.ua/konceptsiya-nova-ukrainska-shkola-17-07-43-18-09-2018/>.
16. Концепція профільного навчання в старшій школі. Затверджено наказом Міністерства освіти і науки 21.10.2013 № 1456. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/npa/5a1fe82a9c95d.pdf> (дата звернення 07.12.2020).
17. Курок В. П., Воїтелева Г. О. Наукові дослідження в підготовці майбутніх учителів трудового навчання та технологій: навч. посіб. Глухів, 2018. 270 с.
18. Кыверялг А. А. Методы исследования в профессиональной педагогике. Таллин: Валгус, 1980. 335 с.
19. Лодатко Є. О. Моделювання в педагогіці: точки відліку. *Педагогічна наука: історія, теорія, практика, тенденції розвитку*. 2010. № 1.
20. Лузан П. Г., Сопівник І. В., Виговська С. В. Основи педагогічних досліджень: навч. посіб. Київ, 2010. 219 с.
21. Методологія і методи наукових досліджень: навч. посіб. / О. М. Лівінський та ін. Глухів: РВВ ГНПУ ім. О. Довженка, 2012. 174 с.
22. Положення про організацію, проведення практичної підготовки здобувачів освіти у Глухівському національному педагогічному університеті імені Олександра Довженка (дата затвердження: 30.06.2022 р.). URL:

http://gnpu.edu.ua/images/dokumenty/Pologennya_pro_organizaciu_proved_prak_pidg.pdf.

23. Пономаренко Л. А. Як підготувати і захистити дисертацію на здобуття наукового ступеня: методичні поради. Київ, 2016. 86 с.

24. Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року. URL: <http://osvita.ua/legislation/other/36322/>.

25. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. Дата оновлення: 01.01.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>. (дата звернення: 29.01.2021).

26. Про повну загальну середню освіту: Закон України від 16.01.2020 р. Дата оновлення: 01.08.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text> (дата звернення: 29.01.2021).

27. Про фахову передвищу освіту: Закон України 06.06.2019 р. № 2745-VIII. Дата оновлення: 23.02.2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2745-19#Text>.

28. Сидоренко В. К. Основи наукових досліджень: навч. посіб. Сімферополь, 2000. 168 с.

29. Теорія і методика навчання технології: навчальний посіб. / за заг. ред. О. М. Коберника. Умань: ФОП Жовтий О. О., 2014. 479 с.

30. Технології (рівень стандарту). Програма для 10–11 класів ЗНЗ. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-10-11-klasiv> (дата звернення: 07.12.2020).

31. Технології (профільний рівень). Програма для 10–11 класів ЗНЗ. URL: <https://osvita.ua/school/program/program-10-11/58970/> (дата звернення: 07.12.2020).

32. Технологічна освіта в базовій школі з методикою викладання: навчальний посібник для студентів спеціальності 014.10 Середня освіта (Трудове навчання та технології) / В. П. Курок, Т. А. Хоруженко, О. М. Литвин, С. В. Білевич та ін.; за редакцією В. П. Курок, Т. А. Хоруженко. Глухів, 2022. 495 с. URL:

<http://repository.gnpu.edu.ua/handle/123456789/1886> (дата звернення:
20.01.2023).

33. Чайченко Н. Н., Семенов О. М., Артюшкіна Л. М., Рудь О. М.
Науково-педагогічне дослідження: навч. посіб. Суми: СОІППО, 2015. 190 с.

ДОДАТКИ

Додаток А

Індивідуальний план роботи студента-практиканта

А.1. Схема індивідуального плану роботи студента-практиканта під час науково-педагогічної практики (1 та 2 семестри)

1 сторінка

Затверджую:
 учитель _____
 груповий керівник _____

Індивідуальний план роботи студента-практиканта

 (ПБ)

групи _____ курсу _____ факультету технологічної і професійної освіти
 Глухівського національного педагогічного університету
 імені Олександра Довженка,
 який (-а) проходить педагогічну практику
 у _____ класі (групі) школи (інший освітній заклад) _____ з _____ по _____ 20__ р.

2 сторінка й наступні

Дата, день тижня	Навчальна та методична робота	Виховна робота	Робота над ППХ
____.____.20__ р. Понеділок			

Примітка. Індивідуальний план роботи заповнюється студентом-практикантом разом з груповим керівником на початку проходження в окремому зошиті або на аркушах формату А4.

А.2. Зразок заповнення індивідуального плану роботи студента-практиканта з науково-педагогічної практики

Дата, день тижня	Навчальна та методична робота	Виховна робота	Робота над ППХ
__.__.20__ р. Понеділок	Консультація в групового керівника щодо складання індивідуального плану, його оформлення. Бесіда з директором (заступником директора) щодо організації навчально-виховного процесу в ЗЗСО (ЗФПО). Зустріч з учителем інформатики, класним керівником (куратором).	Ознайомлення з розкладом уроків та дзвінків. Зустріч із класним керівником закріпленого класу (куратором групи). Ознайомлення з тематикою виховних годин.	Запис у щоденнику психолого-педагогічних спостережень вражень про перший день практики.
__.__.20__ р. Вівторок	Визначення з учителем тем і дат залікових уроків, їх змісту.	Знайомство із закріпленим класом (групою). Ознайомлення зі списком учителів-предметників, які викладають у класі (групі). Відвідування уроку в закріпленому класі (групі).	Визначення завдань психолого-педагогічної характеристики. Запис у щоденнику психолого-педагогічних спостережень.
__.__.20__ р. Середа	Ознайомлення з основною документацією закладу освіти. Робота в бібліотеці з каталогом, опрацювання навчальної та методичної літератури.	Консультація групового керівника. Добір матеріалу до педкарбнички. Визначення теми і дати залікового виховного заходу.	Визначення плану і завдань спостереження за класом (групою), здобувачем освіти. Запис у щоденнику психолого-педагогічних спостережень.
__.__.20__ р. Четвер	Зустріч з методистом – консультація до написання плану-конспекту уроку. Робота в бібліотеці з каталогом, в інтернеті, опрацювання навчальної й методичної літератури.	Знайомство з активом закріпленого класу (групи) – списком здобувачів освіти з дорученнями, талановитими здобувачами освіти, а також тими, хто має погану успішність і складну поведінку.	Визначення методик для розвитку в здобувачів освіти спостережливості, практичного мислення. Запис у щоденнику психолого-педагогічних спостережень.
__.__.20__ р.	Зустріч з методистом –	Виконання креслення	Визначення методик

П'ятниця	консультація до написання плану-конспекту уроку. Робота в бібліотеці з каталогом, в інтернеті, опрацювання навчальної та методичної літератури.	плану кабінету. Виконання схематичного розміщення здобувачів освіти в ньому.	для розвитку в здобувачів освіти творчої уяви. Запис у щоденнику психолого-педагогічних спостережень.
...			
Останній день практики.			

А.3. Схема індивідуального плану роботи студента-практиканта під час науково-дослідницької практики (3 семестр)

1 титульна сторінка

Затверджую:

груповий керівник _____

Індивідуальний план роботи студента-практиканта

(ПІБ)

групи _____ курсу _____ факультету технологічної і професійної освіти Глухівського НПУ ім. О. Довженка, який (-а) проходить науково-дослідницьку практику у Глухівському НПУ ім. О. Довженка (інший освітній заклад) з ___ по ___ 20__ р.

2 сторінка й наступні

Дата	Науково-дослідна робота	Науково-методична робота	Виготовлення об'єктів проектування	Оформлення наукових досліджень
__._.20__ р. Понеділок	Робота з літературою, спостереження, тести, анкета, їх аналіз, тези, презентація до наукового виступу.	Розроблення проекту або конспектів уроків, матриці, календарно-тематичного плану тощо.	Виготовлення виробу до проекту або зразків виробів до уроків.	Звітна документація.

ХАРАКТЕРИСТИКА

КУТОВИЙ ШТАМП

Прізвище, ім'я, по батькові студента-практиканта ____ курсу, ____ групи факультету технологічної і професійної освіти Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка, який проходив педагогічну практику в _____
(повна назва навчального закладу)

з ____ по ____ 20__ року

Прізвище, ім'я, по батькові (називний відмінок) проходив _____ (назва практики) педагогічну практику з ____ р. по ____ р. у _____ (повна назва навчального закладу) у _____ формі навчання.

За час проходження педагогічної практики _____ (ПІБ студента-практиканта) підготував і провів _____ (вказати кількість) уроків з _____ (вказати навчальний предмет(и) у _____ класі та виховний захід у _____ класі на тему: «_____». За час проходження практики _____ (ПІБ) виявив високий рівень знань програмового та фактичного матеріалу та достатній рівень володіння методикою викладання _____. Усі уроки студент-практикант проводив на належному науковому й методичному рівні. До уроків готувався добросовісно, постійно консультувався з учителем _____. Тему і мету уроку визначав чітко й повністю дотримувався структури уроку. На уроках _____ вміло здійснював індивідуальний підхід до здобувачів освіти та постійно звертав увагу на підтримання дисципліни в класі.

_____ зарекомендував себе як відповідальний, працелюбний, доброзичливий та творчий педагог. Слід зазначити, що студентів слід більш вимогливо ставитись до _____.

Рекомендована оцінка за практику – «_____».

_____.____.20__ р.

Учитель трудового навчання та технологій (інформатики)

_____ (ПІБ)
(підпис)

Класний керівник (куратор)

_____ (ПІБ)
(підпис)

Директор

_____ (ПІБ)
(підпис)

ПЕЧАТКА ЗАКЛАДУ ОСВІТИ,
ДЕ ПРОХОДИЛА ПРАКТИКА

Організація і проведення виховного заходу

В.1. Зміст і оформлення виховного заходу

Виховний захід – це одна з найпоширеніших організаційних форм у позаурочній та позашкільній виховній роботі. Його тема має добиратися з конкретних життєвих ситуацій у класі (групі), у навколишньому середовищі. Під час планування варто зважати на умови життя й оточення, на національну культуру, традиції, на вікові й індивідуальні особливості здобувачів освіти конкретного класу (групи), їхні інтереси, на завдання виховної роботи з певним класом (групою), на особливості колективу.

Підготовка й організація виховного заходу спрямовані на формування й розвиток ставлення здобувачів освіти до людей і речей, підвищення рівня їхньої вихованості. При цьому слід пам'ятати, що в процесі кожної взаємодії, зазвичай, розв'язують цілий комплекс виховних завдань.

Виховний захід – це процес, перебіг якого передбачає кілька взаємопов'язаних стадій (етапів):

1. Цілепокладання (аналіз обстановки, визначення актуальності теми заходу, цілі, завдання виховної справи).
2. Планування (підготовча частина, організаційна частина, складання програми позакласного заходу).
3. Організація діяльності вихованців.
4. Самовираження особистості й результати безпосереднього виховного впливу, колективний аналіз виховної дії, самоаналіз.
5. Педагогічна рефлексія та релаксація.

В.2. Складання програми позакласного заходу

Підготовча частина:

Визначення мети й завдань заходу:

- обрати види, форми та методи роботи з урахуванням віку здобувачів освіти;

- вибір форми виховних занять залежно від змісту та від спрямування виховних завдань, віку здобувачів освіти, рівня їх вихованості;

- продумати, як найоптимальніше залучити здобувачів освіти до підготовки та проведення заходу;

- визначити можливість участі батьків, фахівців з тематики заходу, психологів, представників громадських організацій.

Організаційна частина:

- добір тематичного матеріалу (змістовність, переконливість з огляду на застосування вербальних методів, методів привчання, спонукання, а також вправлення, змагання, заохочення);

- застосування цікавих, творчих, індивідуальних завдань;

- побудова логічної послідовності й завершеності теми на підставі обраної мети заходу;

- визначення тривалості заходу з урахуванням віку вихованців та місця проведення;

- добір матеріалу для оформлення композиції з метою досягнення емоційності сприймання (за потреби).

Алгоритм роботи над виховним заходом:

1. План підготовки (детальний). Письмовий виклад.
2. Написання сценарію. Письмовий виклад перебігу заходу.
3. Складання схеми аналізу запланованого заходу.

В.3. Послідовність оформлення виховного заходу

1 сторінка – титульна;

2 сторінка – відмітка про консультації та затвердження конспекту класним керівником або куратором;

3 сторінка – тема, мета, завдання заходу, форма проведення, діяльнісна структура, обладнання, місце проведення;

4 сторінка та інші – зміст заходу;

останні сторінки – використана література під час підготовки виховного заходу.

В.4. Схема написання конспекту виховного заходу

План-конспект виховного заходу

_____ ,
(тема заходу)
 проведеного в _____ класі (групи) _____ школи (коледжу) _____
 студентом (-кою) _____ групи _____ курсу _____ факультету _____

Глухівського НПУ ім. О. Довженка

_____ (ПІБ)

Тема: короткий вислів, іноді віршований, що розкриває суть виховного заходу.

Мета: ідеальне уявлення результату, який має бути досягнутий на практиці.

Загальна мета на тому чи іншому рівні таксономії (ієрархії) є синтетичною категорією, що охоплює всі аспекти педагогічної взаємодії. Вона конкретизується завданнями, які повинні бути реальними (посильними).

Завдання мають бути спрямовані на:

- а) емоційне стимулювання;
- б) формування відповідних мотивів;
- в) пізнання певних явищ, фактів;
- г) формування дієво-практичних навичок.

Форма проведення виховного заходу (реальний процес, пов'язаний з організацією виховної діяльності), наприклад: бесіда, круглий стіл, диспут, інформаційна година, інтелектуальна гра, турнір, усний журнал, родинне

свято, виховна година, брейн-ринг, спортивне змагання, благодійні акції, аукціони, мандрівки тощо.

Вибір форми проведення залежить від змісту та спрямування виховних завдань, віку здобувачів освіти, рівня їх виховання, особистого соціального досвіду; особливостей дитячого колективу і його традицій; від технічних можливостей та рівня професіоналізму вчителя.

Засоби: надбання матеріальної та духовної культури, що використовуються для досягнення виховної мети.

Місце проведення.

Діяльнісна структура виховного заходу:

Продумати, як найоптимальніше залучити вихованців до підготовки та проведення виховного заходу.

Подається список вихованців з точним переліком доручень, ролей, дій, функцій.

Форма діяльності – фронтальна, групова, індивідуальна.

Види фронтальної діяльності: прослуховування вчителем, товаришами, перегляд кінофільму, переживання подій, осмислення отриманої інформації, участь у підготовці та проведенні виховного заходу.

Види групової діяльності: підготовка монтажу, ілюстративного матеріалу, оформлення місця проведення, збирання інформації.

Види індивідуальної діяльності: види діяльності, ролі, функції обговорювання в класі з метою їх оптимізації.

План виховного заходу

1. Організаційний етап:

а) розповідь, бесіда, емоційне стимулювання за допомогою створення виховних ситуацій.

2. Реалізаційний етап:

а) розкриття мети та завдань заходу; спрямування дітей на роботу та пошук відповідей на питання;

б) використання методичних прийомів;

в) застосування тестів, анкет, відеосюжетів, ігрової діяльності.

3. Підсумковий етап:

а) аналіз позитивних досягнень здобувачів освіти;

б) прикінцеве слово вчителя;

в) ґрунтовність висновків, зроблених у ході заходу та після його завершення.

Схема психолого-педагогічного аналізу виховного заходу

Протокол запису виховного заходу

Етап заходу та його зміст	Затрачено часу	Методи, прийоми та засоби, що використовувались	Форми організації навчально-пізнавальної діяльності здобувачів освіти	Примітка

Орієнтовна схема аналізу виховного заходу

1. *Цілі і завдання*, що мають бути розв'язані в процесі підготовки й проведення виховного заходу. Особливості контингенту здобувачів освіти. Наскільки враховані в змісті заходу потреби здобувачів освіти, їхні інтереси і творча фантазія.

2. *Процес підготовки*: спрямовувальна роль класного керівника (куратора) в ході підготовки заходу, надання в тактовній формі допомоги здобувачам освіти; роль учнівських (студентських) організацій, органів самоуправління в підготовці й проведенні заходу, позиція здобувачів освіти в процесі підготовки цього заходу (розроблення планів, контроль тощо); забезпечення дружної, злагодженої роботи колективу, формування відносин співробітництва, взаємодопомоги, відповідальності; організація діяльності здобувачів освіти: чітке визначення функціональних обов'язків і повноважень кожного, конкретних строків виконання окремих завдань.

3. *Проведення заходу*:

3.1. *Організація*: готовність здобувачів освіти до проведення заходу, оформлення приміщення, обладнання, наочність, використання технічних засобів, структурна схема заходу, чіткість, організованість, злагодженість у проведенні заходу, раціональність використання часу, участь представників громадськості в заході.

3.2. *Зміст*: актуальність теми, змістова спрямованість, логічність, послідовність, цілеспрямованість, раціональність у доборі методів, їх

осмислення, глибина висновків, зв'язок із життям класу (групи), школи (коледжу), села, міста, району; добір питань, що хвилюють здобувачів освіти.

3.3. Методика проведення: урахування вікових особливостей здобувачів освіти, можливість відвертого обміну думками, характер діалогу, стимулювання їх до дискусії, до вироблення єдиної думки.

3.4. Психологічна обстановка: поведінка здобувачів освіти, їхня активність, зацікавленість, ставлення до заходу, поведінка вчителя, його тон, ставлення до здобувачів освіти, педагогічний такт, повага до самостійних думок, пропозиції, рішення учасників.

4. *Результати:* розв'язання конкретних завдань виховання в процесі підготовки й проведення заходу, ставлення здобувачів освіти до його змісту.

5. *Рекомендації.*

Схема звіту студента-практиканта ЗВІТ

студента-практиканта _____
(ПІБ)

групи _____ курсу _____ факультету технологічної і професійної освіти,
який (-а) проходив (-ла) педагогічну практику
в _____ класі (групі) _____
(повна назва освітнього закладу)

з _____ по _____ 20__ р.

Груповий керівник практики _____
(ПІБ)

Класний керівник (куратор) _____
(ПІБ)

Звіт пишеться відповідно до змісту діяльності студентів та індивідуального плану їхньої роботи.

1. ПІБ студента, факультет, курс, група, форма навчання, освітня програма, вид практики, місце проходження практики, груповий керівник.

2. Мета, завдання практики.

3. Коротка характеристика умов навчання в закладі освіти (обладнання, матеріальна база, склад учителів, успішність, науково-методична проблема, над якою працює педагогічний колектив закладу, шляхи реалізації).

4. Виконання індивідуального плану. Відхилення від плану.

5. Враження від відвіданих занять: які методи викладання сподобались, чому.

6. Кількість проведених уроків, їх критична оцінка (труднощі під час підготовки й проведення уроків).

7. Проведення виховного заходу. Аналіз рівня володіння методиками проведення виховних заходів (визначити якість теоретичних знань з педагогіки, психології, методики виховної роботи), умінь використовувати їх на практиці, знань шкільних підручників.

8. Проведення предметного заходу.

9. Написання психолого-педагогічної характеристики на клас або групу здобувачів освіти. Використані методики.

10. Участь у роботі методичних об'єднань, педрад, батьківських зборів.

11. Перелік умінь і навичок, що були набуті в процесі практики.

12. Враження від практики. Загальні висновки, пропозиції відносно її поліпшення.

Особистий підпис студента _____ (ПШБ)

Психолого-педагогічна характеристика класного або студентського колективу

Педагог у своїй діяльності безпосередньо має справу з учнівським чи студентським колективом. Одним з головних завдань учителя (викладача) є виховання дружного, згуртованого колективу.

Тривалий час система виховання в педагогіці будувалася на основі тези, згідно з якою повноцінний розвиток особистості можливий тільки в колективі й через колектив. Проте чи завжди колектив позитивно впливає на особистість? Чи завжди учню комфортно й затишно в класному (студентському) колективі? На ці та інші запитання педагог повинен уміти знайти кваліфіковану відповідь, діагностуючи міжособистісні відносини в класі чи студентській групі.

Для вивчення класу або студентської групи доцільно використовувати такі методи й методики: спостереження, бесіда, анкетування, ЦОЄ (ціннісно-орієнтаційна єдність) тощо.

На основі зібраного емпіричного матеріалу студент-практикант має з'ясувати:

- 1) соціально-психологічні особливості учнівського (студентського) колективу, рівень його розвитку, ціннісно-орієнтаційну єдність;
- 2) стан міжособистісних відносин;
- 3) роль формальних і неформальних лідерів у системі міжособистісних відносин;
- 4) місце в класі (групі) непопулярних здобувачів освіти (студентів) та причини цього явища;
- 5) роль класного керівника (куратора групи) у формуванні дитячого (студентського) колективу.

Орієнтовна схема

психолого-педагогічної характеристики класного колективу

1. *Структура класу.* Кількість учнів, стать, соціальний стан батьків. Скільки учнів позбавлені одного з батьків унаслідок смерті або розлучення (відзначити, як особливості виховання в сім'ї позначилися на характері учня, його поведінці та як вони впливають на його позицію в класі).

2. *Характеристика класу як колективу.* Взаємодопомога та вимогливість у житті класу. Згуртованість класу в боротьбі за глибокі знання і високу дисципліну. *Чи є в цьому класі? Традиції колективу. Чи вони є? Якщо є, то як впливають на учнів? Настрій, що переважає (мажорний, мінорний, спокійно-діловий). Ролі учнів у житті класу (активісти, лідери, зірки, зневажені). Чи впливають на колектив і яким чином?*

3. *Загальні інтереси класу. Дружба та товаришування в класі.* Взаємини між хлопчиками та дівчатками. Наявність угруповань та мотиви їх утворення. Відмінники та їх взаємовідносини з класом. Ставлення до дезорганізаторів та їх вплив на клас загалом і на певну особистість зокрема (якщо таке явище є).

4. *Загальна характеристика навчальної діяльності.* Характеристика успішності з окремих предметів. Улюблені уроки класу (чому?). Поведінка класу під час різних уроків. Домінантні мотиви навчання (інтерес до знань, прагнення проявити себе, прагнення вивести клас на рівень кращих по школі, підготовка до вибору професії, прагнення виконати свій обов'язок тощо). Негативні соціально-психологічні явища в класному колективі (списування, підказки, дезінформація, заздрість, замовчування негативних вчинків тощо). Ставлення учнів до цих явищ.

5. *Дисципліна в класі.* Дисципліна на уроках та перервах. Хто найчастіше порушує дисципліну? Які заходи виховання дисциплінованості вживають учителі?

6. Роль класного керівника в згуртуванні колективу. *Чи сприяє цьому і в яких формах?*

7. *Висновки.* Стисло викладаються з'ясовані позитивні й негативні сторони, притаманні досліджуваному класу. З висновків мають логічно випливати конкретні психолого-педагогічні рекомендації щодо поліпшення роботи з учнівським класом учителям, батькам, учнівським організаціям (на вибір).

Упровадити не менше *двох методик* дослідження.

Схема психолого-педагогічної характеристики академічної студентської групи

1. *Загальні відомості про студентську групу.* Навчальний заклад, факультет, курс, назва групи. Кількість студентів у групі: загальна і відповідно до статевої належності.

Сім'ї студентів. Рівень матеріальної забезпеченості. Професії батьків. Наскільки сприятливо сімейні обставини позначаються на процесі фахової підготовки студентів.

2. *Загальна характеристика успішності студентів.* Динаміка успішності. Ставлення студентів до окремих навчальних предметів. Причини. (Використовувати анонімне анкетування або інтерв'ювання).

3. *Види внутрішньогрупових занять і захоплення студентів.* Ставлення до них. Особливості впливу цих занять на розвиток окремих студентів і процеси всередині студентської академічної групи. Розподіл суспільної роботи і ставлення до неї (Використовувати анонімне анкетування або інтерв'ювання).

4. *Основні групові ціннісні орієнтації й цільові настанови* (рекомендується використовувати методики: «Q-сортування» В. Стефансона для діагностики основних тенденцій поведінки в реальній групі й уявлень про самого себе; «Діагностика соціально-психологічних установок особистості в мотиваційно-потребнісній сфері» О. Ф. Потьомкіна).

5. *Структура групи й особливості міжособистісних відносин.* Лідери, особливості їх особистості й особливості впливу на групу. Внутрішньогрупові норми ставлень й поведінки. Групова сумісність, згуртованість. Основні мотивий цілі спільної діяльності. Працездатність, стійкість групи. Критика стосовно один до одного, готовність до співпереживання подій.

6. *Принципи і методи педагогічної взаємодії з групою,* що, виходячи з їх особливостей, можуть забезпечити найбільш ефективний педагогічний доцільний вплив на групу, найбільш ефективне управління нею. Оцінити ефективність й обґрунтованість тих методів роботи з групою, які використовуються на факультеті.

7. *Педагогічні висновки й рекомендації.* Зважаючи на те, що академічна студентська група є важливим чинником фахового становлення особистості студента, обґрунтувати і сформулювати найближчі й перспективні завдання педагогічно доцільного розвитку групи й описати конкретні методи процедури можливого вирішення цих завдань у конкретних умовах функціонування групи.

**Зразок оформлення календарно-тематичного плану
уроків трудового навчання (технологій)**

Титульна сторінка

Календарно-тематичний план
уроків у навчальних майстернях з навчального модуля

програми технологій

у _____ класі студента-практиканта _____ групи
факультету технологічної і професійної освіти
Глухівського національного педагогічного університету
імені Олександра Довженка

Прізвище _____

Ім'я _____

По батькові _____

Дата: _____

Погоджено:

Вчитель _____ (дата)
(ПІБ, підпис)

Методист _____ (дата)
(ПІБ, підпис)

Зразок календарно-тематичного плану

№ з/п	Тема уроку	Кількість годин	Дата проведення	Примітка
1	2	3	4	5
1	...			

**Методичні рекомендації до написання
плану-конспекту уроку технологій**

И.1. Типи уроків технологій, їх структура

Типи уроків технологій:

- 1) урок засвоєння нових знань;
- 2) урок формування вмінь і навичок;
- 3) урок комплексного застосування знань, умінь та навичок;
- 4) урок узагальнення і систематизації знань;
- 5) урок перевірки, оцінювання й корекції знань, умінь та навичок;
- 6) комбінований урок.

Урок засвоєння нових знань має таку основну структуру:

Тема уроку:

Мета уроку:

- знаннєвий компонент .....
- діяльнісний компонент .....
- ціннісний компонент .....

Обладнання: _____

Дидактичне забезпечення: _____

Тип уроку: засвоєння нових знань.

Література: _____

План уроку

1. Організаційна частина (... хв).
2. Актуалізація опорних знань та життєвого досвіду здобувачів освіти (або повторення раніше вивченого матеріалу) (... хв).

3. Повідомлення теми, мети та завдань уроку (очікуваних результатів) (...хв).
4. Мотивація навчально-трудової діяльності здобувачів освіти (... хв).
5. Вивчення нового матеріалу (... хв).
6. Закріплення вивченого матеріалу (... хв).
7. Підбиття підсумків уроку (рефлексія) (... хв).
8. Повідомлення домашнього завдання (... хв).

Урок формування вмінь та навичок має таку основну структуру:

Тема уроку:

Мета уроку:

- знаннєвий компонент .....
- діяльнісний компонент .....
- ціннісний компонент .....

Обладнання, матеріали, інструменти: _____

Дидактичне забезпечення: _____

Об'єкт праці: _____

Тип уроку: формування вмінь та навичок.

Література: _____

План уроку

1. Організаційна частина (... хв).
2. Актуалізація опорних знань та життєвого досвіду здобувачів освіти (або повторення раніше вивченого матеріалу) (... хв).
3. Повідомлення теми, мети та завдань уроку (очікуваних результатів) (...хв).
4. Мотивація навчально-трудової діяльності здобувачів освіти (... хв).
5. Практична робота (... хв).
6. Підбиття підсумків уроку (рефлексія) (... хв).
7. Прибирання робочих місць (... хв).

8. Повідомлення домашнього завдання (...хв).

Урок комплексного застосування знань, умінь та навичок

має таку основну структуру:

Тема уроку:

Мета уроку:

- знаннєвий компонент ..... ;
- діяльнісний компонент .....;
- ціннісний компонент ..... .

Обладнання, матеріали, інструменти: _____

Дидактичне забезпечення: _____

Об'єкт праці: _____

Тип уроку: комплексного застосування знань, умінь та навичок.

Література: _____

План уроку

1. Організаційна частина (... хв).
2. Актуалізація опорних знань та життєвого досвіду здобувачів освіти (... хв).
3. Повідомлення теми, мети та завдань уроку (очікуваних результатів) (... хв).
4. Мотивація навчально-трудової діяльності здобувачів освіти (... хв).
5. Практична робота (комплексне застосування наявних знань, умінь з декількох тем – розмічання, пиляння, стругання, точіння, свердління тощо) (... хв).
6. Підбиття підсумків уроку (рефлексія) (... хв).
7. Прибирання робочих місць (... хв).
8. Повідомлення домашнього завдання (... хв).

Урок узагальнення і систематизації знань має таку основну структуру:

Тема уроку:

Мета уроку:

- знаннєвий компонент .....
- діяльнісний компонент .....
- ціннісний компонент .....

Обладнання: _____

Дидактичне забезпечення: _____

Тип уроку: узагальнення і систематизація знань.

Література: _____

План уроку

1. Організаційна частина (... хв).
2. Повідомлення теми, мети та завдань уроку (очікуваних результатів) (... хв).
3. Мотивація навчально-трудової діяльності здобувачів освіти (... хв).
4. Повторення раніше вивченого матеріалу (... хв).
5. Підбиття підсумків уроку (рефлексія) (... хв).
6. Повідомлення домашнього завдання (... хв).

Урок перевірки, оцінювання й корекції знань, умінь та навичок

має таку основну структуру:

Тема уроку:

Мета уроку:

- знаннєвий компонент .....
- діяльнісний компонент .....
- ціннісний компонент .....

Обладнання, матеріали, інструменти: _____

Дидактичне забезпечення: _____

Об'єкт праці: _____

Тип уроку: перевірки, оцінювання й корекції знань, умінь та навичок.

Література: _____

План уроку

1. Організаційна частина (... хв).
2. Актуалізація опорних знань та життєвого досвіду здобувачів освіти (або повторення раніше вивченого матеріалу) (... хв).
3. Повідомлення теми, мети та завдань уроку (очікуваних результатів) (... хв).
4. Мотивація навчально-трудової діяльності здобувачів освіти (... хв).
5. Практична робота (... хв).
6. Підбиття підсумків уроку (рефлексія) (... хв).
7. Прибирання робочих місць (... хв).
8. Повідомлення домашнього завдання (... хв).

Комбінований урок має таку основну структуру:

Тема уроку:

Мета уроку:

- знаннєвий компонент .....
- діяльнісний компонент .....
- ціннісний компонент .....

Обладнання, матеріали, інструменти: _____

Дидактичне забезпечення: _____

Об'єкт праці: _____

Тип уроку: комбінований.

Література: _____

План уроку

1. Організаційна частина (... хв).

2. Актуалізація опорних знань та життєвого досвіду здобувачів освіти (або повторення раніше вивченого матеріалу) (... хв).
3. Повідомлення теми, мети та завдань уроку (очікуваних результатів) (... хв).
4. Мотивація навчально-трудової діяльності здобувачів освіти (... хв).
5. Вивчення нового матеріалу (... хв).
6. Закріплення вивченого матеріалу (... хв).
7. Практична робота (... хв).
8. Підбиття підсумків уроку (рефлексія) (... хв).
9. Прибирання робочих місць (... хв).
10. Повідомлення домашнього завдання (...хв).

И.2. Розширена структура плану-конспекту комбінованого уроку технологій

ТЕМА: _____.

МЕТА: 1) знаннєвий компонент .....;
           2) діяльнісний компонент .....;
           3) ціннісний компонент .....

КЛАС _____.

ОБ'ЄКТ ПРАЦІ: _____.

ДИДАКТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ: плакати, таблиці, відеофільми тощо, електронні презентації, інструкційні та технологічні карти, зразки об'єктів праці, поетапне виготовлення об'єкта праці, картки завдань, підручники та посібники, зразки виконання певних технологічних операцій тощо, їх назви та кількість _____.

МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ: деревина (порода), ДВП, ДСП, листовий метал, дрiт, цвяхи, шурупи, лобзик, рубанок, тканина, швейні нитки та голки, наперсток, ножиці, спиці, гачок, пряжа тощо (назва, групового чи індивідуального користування, кількість на одного здобувача освіти).

ТИП УРОКУ: _____.

ПЕРЕБІГ ТА ЗМІСТ ЗАНЯТТЯ

1. ОРГАНІЗАЦІЙНА ЧАСТИНА _____ хв, метод _____.

- вітання з класом;
- перевірка наявності здобувачів освіти;
- перевірка підготовленості здобувачів освіти до заняття (наявності необхідних матеріалів та інструментів);
- перевірка організації робочих місць.

2. ПОВІДОМЛЕННЯ ТЕМИ ТА МЕТИ УРОКУ.

МОТИВАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ _____ хв, метод _____.

3. ПОВТОРЕННЯ РАНІШЕ ВИВЧЕНОГО МАТЕРІАЛУ.

АКТУАЛІЗАЦІЯ ОПОРНИХ ЗНАНЬ _____ хв, метод _____.

4. ВИВЧЕННЯ НОВОГО НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ _____ хв,

метод _____.

Техніко-технологічні відомості з розкриттям їх суті, виділенням головного, а також того, що буде даватись під запис, вказати методи, прийоми.

5. ЗАКРІПЛЕННЯ НОВИХ ЗНАНЬ _____ хв, метод _____.

- питання, завдання і їх зміст та шляхи розв'язання;
- методи і прийоми.

6. ПРАКТИЧНА ЧАСТИНА _____ хв, метод _____.

ВСТУПНИЙ ІНСТРУКТАЖ _____ хв, метод _____.

1) повідомлення назви, мети і завдань практичної роботи;

2) пояснення і демонстрування прийомів та способів виконання нових операцій і трудових дій (у робочому темпі, розчленовано в повільному темпі з поясненням усіх дій і рухів, знову в робочому темпі), пояснення послідовності виготовлення виробу;

3) пояснення і демонстрування методів самоконтролю правильності виконання операцій, прийомів і якості роботи;

4) попередження про причини браку і можливі помилки в роботі (вказати, на що особливо звернути увагу);

5) ознайомлення з технічною і технологічною документацією (ескізи, креслення, шаблони, інструкційні та технологічні карти тощо) на об'єкт праці;

б) пояснення критеріїв оцінювання практичної роботи;

7) повідомлення вказівок про підготовку до роботи, організацію робочого місця, дотримання правил безпеки праці (вказати, на що особливо звернути увагу).

САМОСТІЙНА ПРАКТИЧНА РОБОТА ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ,
ПОТОЧНИЙ ІНСТРУКТАЖ ____ хв, метод _____.

Зміст цільових обходів робочих місць здобувачів освіти (відповідно до змісту практичної роботи здобувачів освіти на уроці):

1-й обхід: перевірка правильності організації робочого місця і початку роботи;

2-й обхід: перевірка правильності виконання трудових прийомів, дій, рухів;

3-й обхід: перевірка правильності проведення самоконтролю, дотримання послідовності виготовлення виробу;

4-й обхід: перевірка правильності виконання завершальних етапів з виготовлення виробу і т. д.

Постійна перевірка виконання здобувачем освіти правил безпеки праці й виробничої санітарії.

ЗАВЕРШАЛЬНИЙ ІНСТРУКТАЖ _____ хв, метод _____.

- а) підбиття підсумків практичної роботи;
- б) повідомлення оцінок за якість виробів кожного здобувача освіти;
- в) відзначення кращих робіт та їх демонстрація;
- г) аналіз найхарактерніших помилок і недоліків у роботі здобувачів освіти.

7. ПІДБИТТЯ ПІДСУМКІВ УРОКУ (РЕФЛЕКСІЯ) _____ хв,
метод _____.

8. ПРИБИРАННЯ РОБОЧИХ МІСЦЬ _____ хв;

9. ПОВІДОМЛЕННЯ ДОМАШНЬОГО ЗАВДАННЯ ____ хв.

И.3. Зміст знаннєвого, діяльнісного та ціннісного компонентів мети уроку

Мета є образом бажаного майбутнього, досягненню якого має бути підпорядкована вся діяльність учителя. Тому цілі уроку повинні бути максимально конкретними.

Знаннєвий компонент мети припускає формування в здобувачів освіти нових виробничих, технічних, технологічних та економічних понять, системи наукових політехнічних знань (або з конкретної теми) тощо. Може формулюватися так:

- 1) сформувати початкове уявлення про...;
- 2) засвоїти ... (закони, ознаки, властивості, особливості);
- 3) закріпити знання про ...;
- 4) поглибити знання про...;
- 5) узагальнити і систематизувати...;

б) усунути прогалини в знаннях (які?...).

Діяльнісний компонент мети припускає формування та вдосконалення в здобувачів освіти певних способів дій. Діяльнісний компонент мети може визначатися так:

- 1) формувати вміння ....;
- 2) продовжувати формувати вміння ...;
- 3) удосконалювати вміння .....;
- 4) закріпити такі вміння, навички ..... .

Ціннісний компонент мети припускає формування в здобувачів освіти мотивів навчальної діяльності. Ціннісний компонент мети може визначатися в такий спосіб:

- 1) усвідомити роль .....;
- 2) усвідомити цінність .....;
- 3) зрозуміти важливість .....;
- 4) формувати шанобливе ставлення до ..... .

И.4. Зразок плану-конспекту уроку технологій

ТЕМА УРОКУ: ТЕХНОЛОГІЇ Й ТЕХНІКИ СТВОРЕННЯ ВИРОБІВ
ДЕКОРАТИВНО-УЖИТКОВОГО МИСТЕЦТВА

МЕТА:

– *знансвий компонент:* засвоєння знань про історію технік та технологій декоративно-ужиткового мистецтва;

– *діяльнісний компонент:* формування вмінь визначати методи, які застосовують під час проєктування виробів декоративно-ужиткового мистецтва;

– *ціннісний компонент:* виховання шанобливого ставлення до традицій свого народу.

КЛАС: 10 (11).

ОБ’ЄКТ ПРАЦІ: ескіз в’язаного виробу.

ДИДАКТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ: підручник «Трудове навчання. 10 (11) клас»; презентація «Вироби декоративно-ужиткового мистецтва»; колекція виробів декоративно-ужиткового мистецтва; колекція в'язаних виробів; таблиці із зображенням виробів для перевірки засвоєного на уроці.

МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ: проєктор, комп'ютер.

ТИП УРОКУ: комбінований.

ЧАС: 90 хв.

ПЛАН УРОКУ

1. Організаційна частина (2 хв).
2. Повторення раніше вивченого матеріалу. Актуалізація опорних знань (10 хв).
3. Повідомлення теми, мети уроку. Мотивація навчальної діяльності (2 хв).
4. Вивчення нового навчального матеріалу (25 хв).
5. Закріплення нових знань (15 хв).
6. Практична робота (33 хв).
7. Підбиття підсумків уроку. Рефлексія (1 хв).
8. Прибирання робочих місць (1 хв).
9. Повідомлення домашнього завдання (1 хв).

ПЕРЕБІГ ТА ЗМІСТ ЗАНЯТТЯ

1. ОРГАНІЗАЦІЙНА ЧАСТИНА – 2 хв, методи: бесіда, спостереження:

- Перевірка присутності здобувачів освіти на занятті (за списком).
- Призначення чергових.
- Перевірка готовності до уроку.

2. ПОВТОРЕННЯ РАНІШЕ ВИВЧЕНОГО МАТЕРІАЛУ. АКТУАЛІЗАЦІЯ ОПОРНИХ ЗНАНЬ (10 хв), методи: розповідь, бесіда.

Уже не перший рік ми з вами вивчаємо основи проєктної діяльності. Навчилися використовувати деякі методи проєктування під час створення нових об'єктів. Серед них були предмети ужиткового призначення,

декоративні вироби, кондитерські вироби тощо. Завдяки цим отриманим знанням і вмінням ви можете проєктувати багато різновидів корисних, цікавих та посильних у виготовленні виробів, які можуть стати вам у пригоді під час навчання, виконання певних практичних дій або дозвілля.

Декоративно-ужиткове мистецтво – один з видів художньої діяльності, твори якого поєднують естетичні та практичні якості. «Декоративне» – це те, чим прикрашають. «Ужиткове» ж означає, що речі мають практичний ужиток, а не лише є предметом естетичної насолоди.

Отже, головне завдання декоративно-ужиткового мистецтва – зробити гарним предметне середовище людини, її побут. Краса ж виробів ужиткового мистецтва досягається завдяки їх декоративності. Декоративність є єдиним можливим засобом вираження змісту та художньої образності.

Рис. И.4.1. Зразки декоративно-ужиткового мистецтва України

Згадаємо раніше вивчений матеріал.

1. Погляньте на рисунок И.4.1 і назвіть найбільш відомі вам з попередніх років навчання традиційні українські вироби декоративно-ужиткового мистецтва.

(здобувачі освіти називають: це вишивка, традиційний український одяг тощо)

2. Розкажіть, що ви знаєте про ці види мистецтва.

(здобувачі освіти розповідають про матеріали, інструменти, технологію виготовлення, особливості узорів тощо)

3. ПОВІДОМЛЕННЯ ТЕМИ ТА МЕТИ УРОКУ. МОТИВАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ (2 хв), метод: розповідь.

Звичайно, перелік традиційних видів декоративно-ужиткового мистецтва України не обмежується описаними нами видами. Він значно ширший.

Тому сьогодні ми згадаємо або дізнаємось про інші види мистецтва, яким традиційно займались жителі України, розглянемо коротко історію їх виникнення.

Тема уроку записана на дошці: «Технології й техніки створення виробів декоративно-ужиткового мистецтва». Розгорніть зошити та запишіть її.

На занятті ми послідовно розглянемо історичні відомості про виникнення і розвиток традиційних видів українського декоративно-ужиткового мистецтва, вирішуючи такі завдання:

- 1) дізнаємось окремі історичні відомості про виникнення і розвиток традиційних видів українського декоративно-ужиткового мистецтва;
- 2) ознайомимось з їх типовими прикладами;
- 3) проаналізуємо можливості використання відомих нам методів проєктування для створення подібних виробів.

4. ВИВЧЕННЯ НОВОГО НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ (25 хв), методи: розповідь з елементами бесіди, демонстрація (показ презентації «Вироби декоративно-ужиткового мистецтва»).

План

1. Історія українського декоративно-ужиткового мистецтва
2. Особливості українського декоративно-ужиткового мистецтва

1. Історія українського декоративно-ужиткового мистецтва

Вироби декоративно-ужиткового мистецтва виплекані руками народних майстрів. Вони передають красу й багатство національної культури, викликають незабутні емоції та зігрівають теплом щирої української душі. Народне мистецтво – це минуле в сьогоденні, жива традиція, ланцюг, що незмінно зберігає спадкоємність поколінь, народів, епох.

Вишивка – один з найвідоміших і найпопулярніших видів декоративно-ужиткового мистецтва. Традиційні узори (рис. И.4.1, И.4.2), барви, техніки шиття – те, що пам'ять наших предків зберегла для нас із давніх-давен. За даними археологів, ще скіфи, господарі причорноморських степів, у VII–III ст. до н. е. прикрашали свій одяг вишивкою. За дохристиянських часів

вишивка була не лише прикрасою, а й оберегом. Вірили, що орнамент на одязі та предметах побуту захищає свого власника, повертає до нього достаток, удачу, здоров'я.

Рис. И.4.2. Українська народна вишивка

Килимарство – традиційна, найбільш важлива і поширена в усіх місцевостях України галузь народного ткацтва (рис. И.4.3). З найдавніших часів килими служили людині для утеплення і прикрашання житла (завішування стіни, покривання скрині, стола, ліжка, підлоги, саней тощо), виконували обрядові та естетичні функції (використовувалися у святкових, урочистих, весільних і поховальних обрядах). Килими були обов'язковою частиною приданого жінки; ними сплачували данину.

Рис. И.4.3. Виготовлення і зразок українського килима

Давні гобелени в Україні мали назви «дивани», «опони», «шпалери», «коберці», «пери-стромати», «тапетії». Термін «гобелен» (французького походження) почав уживатися вже у XIX столітті. У нашій країні знають гобелени відомої художниці з Решетилівки Ольги Пілюгіної. Основою їх експозиції є сучасні тематичні орнаментальні твори в авторському стилі, створеному на основі традицій українського килима (рис. И.4.4).

Рис. И.4.4. Українські гобелени Ольги Пілюгіної

З давніх-давен сільські малювальниці – майстрині по *розпису* хат та їх внутрішньому оздобленню – прикрашали селянські помешкання зображеннями дивовижних квітів та птахів.

Поступово розпис був витіснений паперовими «кальовками», які стали улюбленою прикрасою в оселях мешканців Придніпров'я.

Уславлений осередок декоративного розпису – село Петриківка, назване так на честь кошового отамана Війська Запорозького Петра Калнишевського (рис. И.4.5).

Рис. И.4.5. Петриківський розпис

За рішенням ЮНЕСКО петриківський розпис унесено до списку нематеріальної культурної спадщини людства.

Також в Україні можна знайти відомості щодо *художньої обробки шкіри*, які датуються II тисячоліттям до н. е. (рис. И.4.6). Великий попит

мали досконалі за формою вироби цехових майстрів середньовіччя з Києва, Львова, Кам'янця-Подільського.

Рис. И.4.6. Декоративні вироби зі шкіри

Традиційно на території сучасної України ще з часів трипільської культури були відомі *керамічні вироби* (рис. И.4.7). У середні віки українські гончарі славилися своїми глечиками, дзбанками, горщиками, тарелями тощо. Ще в XVII ст. селище Опішня на Полтавщині було відоме своїм глиняним посудом по всій Лівобережній Україні, а з кінця XIX ст. – в усьому світі.

Рис. И.4.7. Керамічні вироби

Одним з найдавніших видів народного промислу українського народу є *художня обробка деревини*. Адже деревина з давніх часів була улюбленим і дуже цінним матеріалом. Розуміння й знання його властивостей в усі часи залишалися незмінною основою народного мистецтва (рис. И.4.8).

Рис. И.4.8. Декоративно-ужиткові вироби з деревини

Плетіння з рослинних матеріалів – один з найдавніших промислів. Воно є своєрідним художнім явищем, частиною національної мистецької спадщини України. Традиційне плетіння охоплює широку сферу предметів: від елементів будівництва, транспортних засобів і меблів до дрібних виробів й іграшок (рис. И.4.9).

Рис. И.4.9. Плетені з лози вироби

Розквіт кустарного *іграшкового промислу* (рис. И.4.10) припадає на середину ХІХ ст. Саме в цей період в Україні історично сформувались три найбільші регіони виготовлення забавок: Подніпров'я, Поділля, Прикарпаття.

Рис. И.4.10. Різновиди традиційних українських іграшок

Розвиток *українського костюму* на всіх його етапах тісно переплітався з іншими культурами. Традиційне вбрання розкриває глибинне коріння історії українського народу, пов'язане з ранньослов'янським періодом, а особливо з найвищими досягненнями культури Київської Русі (рис. И.4.11).

Рис. И.4.11. Український народний костюм

2. Особливості українського декоративно-ужиткового мистецтва

Українське декоративно-ужиткове мистецтво має яскраво виражений національний колорит. Воно відображає національні особливості: у різних предметах побуту відтворено життєвий уклад, історію, культуру й навіть економіку нашого народу. Українське народне декоративно-ужиткове мистецтво різноманітне й багатогранне.

Кожен вид декоративно-ужиткового мистецтва тісно пов'язаний з історією, національними традиціями певних регіонів і свідчить про мистецьку обдарованість народних майстрів. Основними осередками художніх народних промислів в Україні є: Опішня (Полтавська область) – художня кераміка; Решетилівка (Полтавська область) – килимарство; Дігтярі (Чернігівська область) – килимарство, рушники, плахтові тканини; Петриківка (Дніпропетровська область) – петриківський розпис; Кролевець

Рис. И.4.12. Регіональні види декоративно-ужиткового мистецтва:
решетилівський килим; таріль, розписана петриківським розписом;
кролевецькі рушники

(Сумська область) – кролевецькі рушники; Бубнівка (Вінницька область) – центр традиційного гончарства; Клембівка (Вінницька область) – художня вишивка; Косів (Івано-Франківська область) – килими, художні вироби з дерева, кераміка, шкіра; Вижниця (Чернівецька область) – вироби з деревини, оздоблені різьбленням і випалюванням, тощо (рис. И.4.12).

У нашій країні є чимало майстрів, які удостоєні звання народного художника України: К. В. Білокур (декоративний живопис), Д. Ф. Головка (художня кераміка), М. О. Приймаченко (живопис), О. Ф. Наєнко (монументальне мистецтво, інкрустація соломкою), Л. С. Товстуха (килимарство), М. К. Тимченко (петриківський розпис).

Ми розглянули далеко не всі відомі в Україні традиційні техніки декоративно-ужиткового мистецтва. Пригадайте, можливо, ви в попередніх класах уже опанували деякі інші технології. У ролі підказки можете скористатись зображеннями (рис. И.4.13). Розкажіть, які саме проєктні вироби ви виготовляли і чим саме вас зацікавила обрана техніка.

Рис. И.4.13. Приклади виробів, які виготовлялись на
уроках трудового навчання

4. ЗАКРІПЛЕННЯ НОВИХ ЗНАНЬ (15 хв), методи: бесіда, фронтальне опитування.

Для того щоб перевірити, як ви зрозуміли новий матеріал, запам'ятали основні відомості з теорії створення виробів проєктування, уважно розгляньмо зображення і відповімо на запитання: які з відомих вам методів проєктування могли бути використані під час розроблення проєкту і створення виробів декоративно-ужиткового мистецтва (рис. И.4.14)?

Здобувачі освіти аналізують зображення і називають такі методи проєктування: біоформ, фантазування, комбінування.

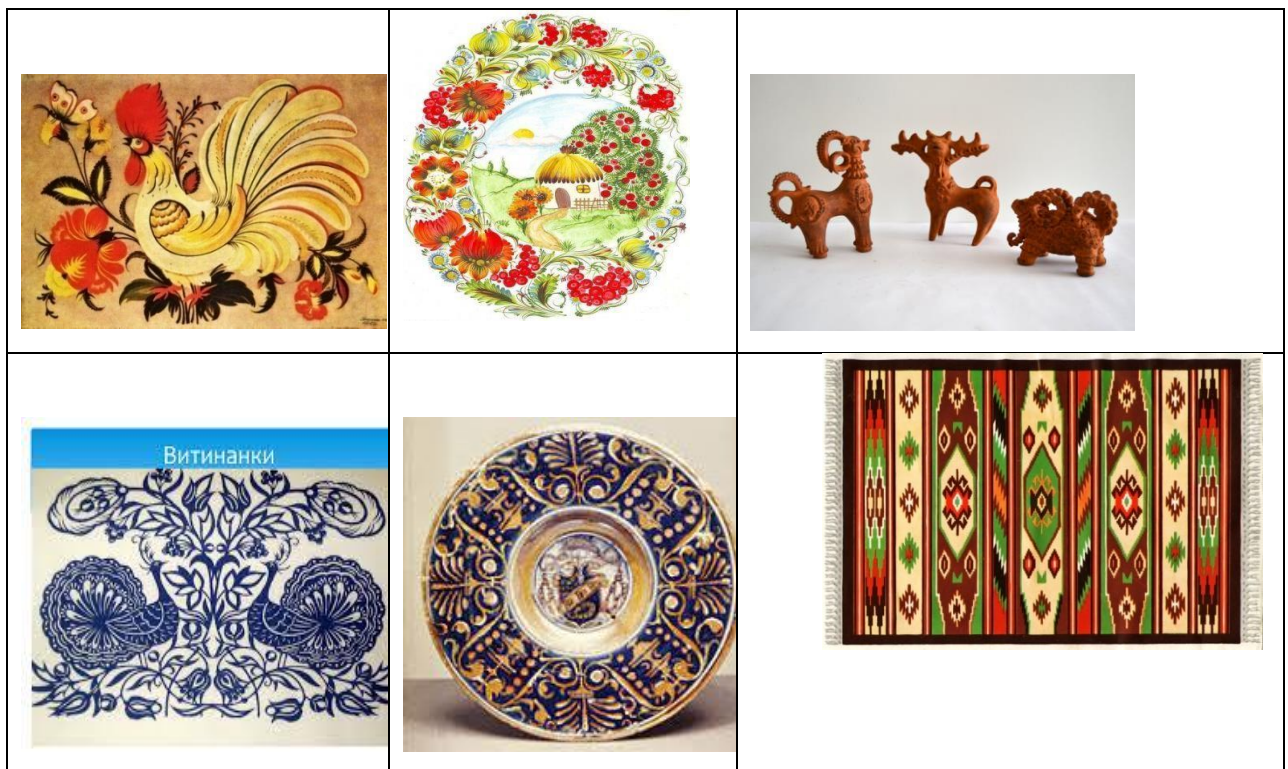

Рис. И.4.14. Зображення для опитування (закріплення)

5. ПРАКТИЧНА ЧАСТИНА (33 хв), метод: практична робота.

ВСТУПНИЙ ІНСТРУКТАЖ (3 хв), методи: розповідь, пояснення.

Загальне завдання: обрати будь-який зразок в'язаного виробу (рис. И.4.15), розробити на його основі ескіз, застосувавши для створення проєкту типові ознаки виробів українського декоративно-ужиткового мистецтва.

Завдання:

1) обговорити в парах можливі варіанти в'язаного виробу, який можна створити або декорувати в стилі українського декоративно-ужиткового мистецтва.

- 2) виконати ескіз уявного образу виробу;
- 3) підготувати опис уявного предмета і презентувати його.

Рис. И.4.15. Зразки виробів для практичної роботи

САМОСТІЙНА ПРАКТИЧНА РОБОТА ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ, ПОТОЧНИЙ ІНСТРУКТАЖ (28 хв), методи: пояснення, бесіда, демонстрація.

Зміст цільових обходів робочих місць здобувачів освіти (відповідно до змісту практичної роботи здобувачів освіти на уроці):

1-й обхід: перевірка правильності організації робочого місця при виконанні ескізу і початку роботи;

2-й обхід: перевірка правильності й послідовності виконання графічних прийомів; при необхідності – демонстрація презентації «Послідовність виконання ескізу»;

3-й обхід: перевірка правильності проведення самоконтролю, дотримання послідовності креслення ескізу;

4-й обхід: перевірка правильності виконання оформлення готового ескізу.

Постійна перевірка виконання здобувачами освіти правил безпеки праці й виробничої санітарії.

ЗАВЕРШАЛЬНИЙ ІНСТРУКТАЖ (2 хв), методи: розповідь з елементами бесіди, демонстрація.

- а) підбиття підсумків практичної роботи;
- б) відзначення кращих робіт та їх демонстрація;
- в) аналіз найхарактерніших помилок і недоліків у практичній роботі здобувачів освіти.

6. ПІДБИТТЯ ПІДСУМКІВ УРОКУ (РЕФЛЕКСІЯ) (1 хв), методи: бесіда, розповідь:

- а) підбиття підсумків уроку;
- б) повідомлення оцінок за урок.

На уроці ми навчилися за допомогою відомих нам методів проектування створювати в уяві та відтворювати на ескізі вироби, що мають ознаки українського декоративно-ужиткового мистецтва.

7. ПРИБИРАННЯ РОБОЧИХ МІСЦЬ (1 хв).

8. ПОВІДОМЛЕННЯ ДОМАШНЬОГО ЗАВДАННЯ (1 хв).

Позанавчальна робота з технологій**К.1. Орієнтовна схема-конспект майстер-класу**

ТЕМА: _____

МЕТА: ознайомитися з технікою..., з'ясувати історію виникнення та розвитку техніки..., формувати уявлення про..., передати особистий досвід виготовлення виробів технікою ....., продемонструвати методи і прийоми роботи в техніці..., оволодіти прийомами..., сформувати навички роботи з ....., розвивати інтерес до..., розвивати творчу уяву під час .... тощо.

КЛАС (ГРУПА)_____.

ДИДАКТИЧНІ ЗАСОБИ: (виставка робіт, фоторобіт, презентація, плакати, таблиці, шаблони, лекала тощо) _____.

ОБЛАДНАННЯ, ІНСТРУМЕНТИ ТА МАТЕРІАЛИ (групового чи індивідуального користування, їх назва та кількість) _____.

ТЕХНОЛОГІЯ ВИГОТОВЛЕННЯ ВИРОБУ _____.

ОБ'ЄКТ ПРАЦІ _____.

ПЕРЕБІГ МАЙСТЕР-КЛАСУ

1. ОРГАНІЗАЦІЙНА ЧАСТИНА. Вітання з учасниками МК.

2. ПОВІДОМЛЕННЯ ТЕМИ МАЙСТЕР-КЛАСУ. МОТИВАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.

3. ПРЕЗЕНТАЦІЯ ДОСВІДУ МАЙСТРА. Демонстрація робіт, виготовлених майстром (натуральних об'єктів та/або фоторобіт).

4. ПОВІДОМЛЕННЯ ТЕОРЕТИЧНОГО МАТЕРІАЛУ.

Короткі теоретичні відомості про техніку, яка вивчається: історія її виникнення та перспективи розвитку, асортимент виробів, які можна виготовляти в цій техніці, перелік необхідних матеріалів, інструментів та обладнання тощо.

5. ПРАКТИЧНА ЧАСТИНА МАЙСТЕР-КЛАСУ.

5.1. ВСТУПНИЙ ІНСТРУКТАЖ:

1) пояснення і демонстрування прийомів та способів виконання нових операцій і трудових дій (у робочому темпі, розчленовано в повільному темпі з поясненням усіх дій і рухів, знову в робочому темпі), пояснення послідовності виготовлення виробу;

2) пояснення і демонстрування методів самоконтролю правильності виконання операцій, прийомів і якості роботи;

3) попередження про причини браку і можливі помилки в роботі (вказати, на що особливо звернути увагу);

4) ознайомлення з технічною і технологічною документацією (ескізи, креслення, шаблони, інструкційні та технологічні карти тощо) на об'єкт праці;

5) повідомлення вказівок про підготовку до роботи, організацію робочого місця, дотримання правил безпеки праці (вказати, на що особливо звернути увагу).

5.2. САМОСТІЙНА ПРАКТИЧНА РОБОТА, ПОТОЧНИЙ ІНСТРУКТАЖ _____ хв, метод: _____.

Самостійна робота слухачів, поточний інструктаж майстра.

5.3. ЗАВЕРШАЛЬНИЙ ІНСТРУКТАЖ _____ хв, метод: _____:

а) підбиття підсумків практичної частини МК;

- б) відзначення кращих робіт та демонстрація їх;
- в) аналіз найхарактерніших помилок і недоліків.

6. ПІДБИТТЯ ПІДСУМКІВ МК _____ хв, метод _____.
(ПРОВЕДЕННЯ РЕФЛЕКСІЇ)

7. ПРИБИРАННЯ РОБОЧИХ МІСЦЬ _____ хв.

К.2. Структура гурткового заняття

Тема заняття:

Мета заняття:

- навчальна (знання, уміння – формування);
- виховна (риса характеру – виховання);
- розвивальна (психофізіологічні особливості здобувача освіти – розвиток).

Обладнання, матеріали, інструменти.

Дидактичне забезпечення.

Об'єкт праці.

Література.

1. Вступна частина

1.1. Організаційний момент:

- перевірка готовності дітей до уроку;
- підтримка порядку і дисципліни протягом усього заняття.

1.2. Повідомлення теми та мети заняття, очікуваних результатів.

Тема, мета заняття повинні оголошуватися обов'язково, назва теми, мета, завдання мають бути адаптованими до сприйняття дітей:

- пояснення важливості теми;
- трансформація мети заняття в мету вихованців;

- формулювання мети з орієнтуванням на потреби та інтереси вихованців;
- формулювання конкретних навчальних завдань, які повинні виконати здобувачі освіти;
- нагадування теми, мети і завдань протягом заняття;
- концентрування на знаннях і вміннях, що відповідають інтересам і потребам вихованців.

1.3. Актуалізація опорних знань.

Визначення понять, які треба активізувати у свідомості дітей, щоб підготувати їх до сприйняття нового матеріалу.

1.4. Мотивація навчальної діяльності гуртківців.

При побудові заняття необхідно враховувати три види мотивації:

соціальну – підвищення авторитету дитини серед товаришів, похвала за старанність у роботі тощо;

прагматичну – посилення уваги до дисципліни, інформації, яка буде потрібна при вступі до ЗВО, при отриманні спеціальності тощо;

змістову – застосування знань у нестандартних ситуаціях, пізнавальні суперечки, введення здобувачів освіти в проблемні ситуації.

2. Основна частина

2.1. Перевірка знань та вмінь, які діти вже мають і які необхідні для вивчення нової теми.

2.2. Висвітлення матеріалу нової теми (ознайомлення з новими знаннями та вміннями).

2.3. Оволодіння вихованцями новими теоретичними та практичними знаннями (вправи на освоєння нових знань, умінь, навичок за зразком).

2.4. Практична робота (залучення вихованців до самостійного осмислення нового матеріалу, самостійна робота, перенесення засвоєних знань, умінь, навичок у подібну ситуацію, завдання творчого характеру):

- вступний інструктаж;
- поточний інструктаж;

– завершальний інструктаж.

3. Завершальна частина (підбиття підсумків заняття)

3.1. Рефлексія (обґрунтування гуртківцями можливості використання отриманих знань, умінь, навичок.

3.2. Загальний підсумок заняття із зазначенням його позитивних та негативних моментів.

3.3. Повідомлення завдань на наступне заняття (якщо є).

3.4. Рекомендована література.

Схема психолого-педагогічного аналізу уроку

Протокол запису уроку

Етап уроку та його зміст	Затрачено часу	Методи, прийоми та засоби, що використовувались	Форми організації навчально-пізнавальної діяльності здобувачів освіти	Примітка

Схема аналізу уроку

1. Загальні відомості про урок:

- 1.1. Тема уроку, його дидактична й виховна мета.
- 1.2. Унаочнення уроку.
- 1.3. Тип уроку (комбінований, урок засвоєння нових знань, урок-повторення, перевірки знань, застосування знань і т. д.).
- 1.4. Організація класу: дотримання повітряного, теплового, світлового режиму, відповідність парт (столів) росту здобувачів освіти, підготовка вчителя (дошка, крейда, технічні засоби, моделі, схеми, таблиці, муляжі тощо) і здобувачів освіти (зошит, щоденник, підручник тощо) до уроку, початок уроку, створення емоційного фону.

2. Структура уроку й методика його проведення:

- 2.1. Тип і структура уроку, їх доцільність з точки зору вивчення теми. Відповідність типу уроку поставленій меті. Логіка побудови й цілісність уроку.
- 2.2. Мобілізувальний початок уроку. Зосередження уваги здобувачів освіти.
- 2.3. Повторення попереднього матеріалу. Підтримання уваги здобувачів освіти під час опитування. Активізація мисленнєвої діяльності здобувачів освіти під час відтворення матеріалу.
- 2.4. Вивчення нового матеріалу.

Постановка навчальної проблеми. Створення проблемно-пошукової ситуації. Передбачення вчителем можливих труднощів і шляхи їх подолання. Спрямування сприймання здобувачів освіти на засвоєння нових факторів. Виховання в здобувачів освіти потреби в знаннях.

Розв'язання навчальної проблеми. Шляхи активізації мислення здобувачів освіти на уроці: порівняння й аналогія, аналіз і синтез, узагальнення й абстрагування, індукція та дедукція; встановлення причиново-наслідкових зв'язків між явищами. Чіткість формування визначень. Загальний підсумок розв'язання проблеми.

2.5. Закріплення нових знань на уроці. Способи застосування знань у різних ситуаціях, осмислення зв'язку теорії з явищами навколишньої дійсності. Виявлення зв'язків нового матеріалу з раніше вивченим. Облік знань, умінь і навичок, набутих на уроці. Об'єктивність і мотивація оцінок учителя.

2.6. Організація і зміст практичної роботи здобувачів освіти, проведення вступного, поточного та завершального інструктажів. Оптимальність обраних форм організації самостійної практичної роботи здобувачів освіти, раціональність використаних методів і прийомів навчання, відповідність їх меті й завданням уроку, віковим й індивідуальним особливостям здобувачів освіти; прийоми активізації уваги й мислення, озброєння здобувачів освіти прийомами самостійної роботи та самоконтролю тощо.

2.7. Завдання додому. Інструктаж учителя про організацію розумової діяльності здобувачів освіти вдома.

3. Аналіз змісту навчального матеріалу:

3.1. Науково-теоретичний рівень уроку.

3.2. Відповідність змісту уроку вимогам програми.

3.3. Дотримання логіки мислення та викладу.

3.4. Відповідність змісту навчального матеріалу віковим особливостям здобувачів освіти і рівню їх підготовки.

3.5. Зв'язок із практикою, сучасністю.

3.6. Виховний характер дидактичного матеріалу.

4. *Майстерність учителя:*

4.1. Знання здобувачів освіти та індивідуальний підхід до них; диференційований підхід до кращих і невстигаючих здобувачів освіти.

4.2. Контакт з класом (групою), уміння підтримувати дисципліну. Спілкування зі здобувачами освіти.

4.3. Раціональний розподіл часу на уроці.

4.4. Уміння вчителя проводити демонстрації, досліди та застосовувати цифрові прилади та інструменти.

4.5. Педагогічний такт учителя.

4.6. Мовлення вчителя. Володіння голосом, мімікою, пантомімікою.

4.7. Які прийоми педагогічного спілкування використали на уроці.

5. *Висновки:*

5.1. Виконання плану уроку, досягнення мети уроку.

5.2. Позитивні й негативні сторони уроку.

5.3. Загальна оцінка уроку.

5.4. Рекомендації щодо підвищення ефективності уроку.

Зразок оформлення титульної сторінки теки з документацією

Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка

ДОКУМЕНТАЦІЯ

з педпрактики

студента(-ки) _____ групи _____ курсу

факультету технологічної і професійної освіти

Глухівського національного педагогічного університету
імені Олександра Довженка

 (ПІБ)

який (-а) проходив (-ла) практику в

 (повна назва освітнього закладу)

з _____ по _____ 20_ р.

Груповий керівник:

 (ПІБ)

 (оцінка)

Глухів 20____

**Орієнтовна схема психолого-педагогічної характеристики
особистості здобувача освіти**

1. Загальні відомості про сім'ю здобувача освіти:

- 1.2. Прізвище, ім'я дитини, вік.
- 1.3. Структура сім'ї (повна, неповна).
- 1.4. Склад сім'ї, вік батьків, фах, освіта.

Описати, як впливають (впливали) на розвиток здобувача освіти й становлення його характеру, формування особистості структура сім'ї, вік, фах та освіта батьків, якщо є брати й сестри, то зазначте їх уплив.

2. Загальний розвиток, обізнаність:

2.1. Інформованість у різних галузях знань (наведіть приклад).

2.2. Джерела отримання інформації:

- а) школа;
- б) сім'я;
- в) позашкільні заклади;
- г) самоосвіта.

2.3. Новоутворення вікового періоду (наявність, ступінь розвитку).

3. Пізнавальні процеси:

3.1. Особливості пам'яті (хороша, середня, погана). Наведіть приклад, у чому це виявляється, або доведіть емпіричним шляхом.

3.2. Мислення (який вид мислення є провідним; які форми та операції мислення актуалізуються під час вирішення різних завдань). Наведіть приклад, у чому це виявляється, або доведіть емпіричним шляхом.

4. Емоційно-вольова спрямованість:

4.1. Вимогливість, цілеспрямованість, критичність. Схильність до навіювання, страху. Навести приклад.

4.2. Емоційність та її вплив на створення позитивного (негативного) фону в колективі. Навести приклад.

5. Особистісний розвиток:

5.1. Самооцінка та її вплив на міжособистісні відносини із членами групи, мікрогрупи.

5.2. Особистість і прояви групового тиску. Конформність (неконформність), референтність (нереферентність).

5.3. Інтереси, ціннісні орієнтації в системі соціальної спрямованості класу (групи).

5.4. Соціальні очікування групи від особистості:

а) ступінь прояву симпатії (антипатії) до здобувача освіти;

б) чи має постійних друзів, чи обмежується ця дружба групою, чи виходить за її межі;

в) чи має авторитет;

г) прояви конфліктності, компромісу (описати 1–2 ситуації).

5.5. Організаторські можливості здобувача освіти:

а) ступінь прояву рис особистості;

б) тактовність.

5.6. Ступінь самоконтролю здобувача освіти. Рівень його моральної вихованості в системі соціальної спрямованості колективу (запропоновані пункти проілюструвати прикладами або довести емпіричним шляхом).

Висновки, рекомендації:

У висновках стисло викладаєте основні особливості особистості, визначені в результаті спостережень і дослідження в цілому. Рекомендації мають бути конкретними, придатними для застосування вчителем на практиці з метою корекції з'ясованих поведінкових відхилень, недоліків характеру здобувача освіти тощо.

**Зразок оформлення календарно-тематичного плану
уроків інформатики**

Календарно-тематичний план
уроків інформатики
у _____ класі (групі) студента-практиканта _____ групи
факультету технологічної і професійної освіти
Глухівського національного педагогічного університету
імені Олександра Довженка

Прізвище _____

Ім'я _____

По батькові _____

Дата: _____

Погоджено:

Учитель _____ (дата)
(ПІБ, підпис)

Методист _____ (дата)
(ПІБ, підпис)

Зразок календарно-тематичного плану

№ з/п	Тема уроку	Кількість годин	Дата проведення	Примітка
1	2	3	4	5
1	...			

**Методичні рекомендації до написання
плану-конспекту уроку інформатики**

Р.1. Зразок оформлення титульної сторінки конспекту уроку

ПЛАН-КОНСПЕКТ УРОКУ ІНФОРМАТИКИ
студента-практиканта _____ групи
факультету технологічної і професійної освіти
Глухівського національного педагогічного університету
імені Олександра Довженка

Прізвище _____

Ім'я _____

По батькові _____

Урок проводиться в _____ класі (групі)

Заклад освіти _____

Дата: _____

Консультації одержав:

Учителя _____ (дата)
(ПІБ, підпис)

Методиста _____ (дата)
(ПІБ, підпис)

Із конспектом уроку згоден:

Учитель _____ (дата)
(ПІБ, підпис)

Методист _____ (дата)
(ПІБ, підпис)

Оцінка за урок _____
(ПІБ, підпис)

Р.2. Загальна орієнтовна схема комбінованого уроку інформатики

Тема уроку _____

Мета уроку:

– знаннєвий компонент ..... ;

– діяльнісний компонент .....;

– ціннісний компонент ..... .

Обладнання, матеріали, інструменти: _____

Дидактичне забезпечення: _____

Тип уроку: _____

Література: _____

План уроку

1. Організаційна частина (... хв).
2. Актуалізація опорних знань та життєвого досвіду здобувачів освіти (або повторення раніше вивченого матеріалу) (... хв).
3. Повідомлення теми, мети та завдань уроку (очікуваних результатів) (... хв).
4. Мотивація навчальної діяльності здобувачів освіти (... хв).
5. Вивчення нового матеріалу (... хв).
6. Закріплення вивченого матеріалу (... хв).
7. Практична робота (... хв).
8. Завершальна частина (... хв).

Перебіг уроку

1. Організаційна частина:

- перевірка присутності здобувачів освіти на занятті (за журналом, рапорт чергового);
- призначення чергових (за списком, за графіком).

2. Актуалізація опорних знань та життєвого досвіду здобувачів освіти (повторити те, що здобувачі освіти вже знають і на чому ґрунтується новий матеріал; метод навчання).

3. Мотивація навчальної діяльності здобувачів освіти (коротко обґрунтовуються тема й завдання уроку; пробудження інтересу до вивчення теми (зацікавлення), налаштування на роботу).

4. Повідомлення теми, мети та завдань уроку:

- тема уроку оголошується і записується на дошці;
- формулюється дидактична мета (для здобувачів освіти – вчитися);

– конкретизуються завдання навчально-трудової діяльності (для здобувачів освіти).

5. Вивчення нового матеріалу:

- план викладання нових відомостей;
- стислий конспект із зазначенням методів навчання.

6. Закріплення вивченого матеріалу (запитання чи завдання на перевірку усвідомлення здобувача освіти нового матеріалу).

7. Практична робота:

7.1. Зміст завдань (або проблеми, відповідно до якої виконується практична робота чи розробляється проєкт).

7.2. Вступний інструктаж

Завдання до практичної роботи (сформульовані для здобувачів освіти).

Перелік необхідного програмного забезпечення, дидактичних матеріалів, інструкційних карт до лабораторних робіт. Їх розміщення на робочому місці (за зонами).

Роз'яснення послідовності виконання практичної роботи за інструкційною картою.

Інструкційна карта до практичної роботи

Тема роботи: _____

Мета: _____

Порядок виконання

1. Увімкнути комп'ютер і дочекатися, поки завантажиться операційна система.

2. Запустити графічний редактор MS Paint.

3. Створити новий графічний файл і зберегти його під іменем ...

...

7.3. Самостійна робота здобувачів освіти

7.4. Завершальний інструктаж:

- короткий аналіз виконаної роботи;
- акцентувати увагу на важливості набутих навичок і їх використанні в подальшому навчанні.

8. Підсумки уроку:

Рефлексія (метод, запитання на усвідомлення результату роботи – що вдалося? Що ні? Чому?)

Аналіз кращих робіт здобувачів освіти.

Мотивація оцінок.

Контроль за прибиранням робочих місць.

Робота зі щоденником (виставлення оцінок, повідомлення домашнього завдання: що повторити, вивчити, мати із собою).

Р.3. Основні вимоги до оформлення конспектів уроків з інформатики

Обов'язкові структурні елементи уроку:

- тема і мета уроку;
- актуалізація опорних знань та життєвого досвіду здобувачів освіти;
- завдання уроку;
- мотивація навчально-трудої діяльності здобувачів освіти;
- рефлексія здобувачів освіти.

Тема уроку визначається відповідно до навчальної програми.

Метою навчання називають усвідомлене уявлення про кінцевий результат спільної діяльності вчителя та здобувачів освіти.

Мета уроку, на якому основна увага буде приділятися вивченню теоретичних питань, має формулюватися так: «Засвоєння здобувачами освіти понять про ... (прикладне програмне забезпечення загального призначення)».

Мета уроку: «Формування вмінь та навичок з...» передбачає вироблення в здобувачів освіти вмінь та навичок виконання конкретних операцій.

Завдання мають відповідати таким вимогам:

– бути короткими й максимально зрозумілими для кожного здобувача освіти;

– під час повідомлення завдань уроку вчитель мусить забезпечити зворотний зв'язок із класом з метою виявлення, чи всі їх зрозуміли;

– бути досяжними на уроці;

– не варто перевантажувати урок завданнями, адже їх необхідно виконати на уроці;

– завдання формулюються для здобувачів освіти, а не для вчителя;

– у підсумках уроку вчитель знову має повернутися до завдань уроку.

Важливо, щоб здобувачі освіти назвали, які завдання було виконано, а які ні.

Рефлексія – це усвідомлення здобувачами освіти результатів власної діяльності на уроці.

Р.4. Класифікація уроків інформатики за основною дидактичною метою:

1. Урок засвоєння нових знань.
2. Урок формування вмінь та навичок (урок – практична робота).
3. Урок комплексного застосування знань, умінь та навичок.
4. Урок узагальнення і систематизації знань.
5. Урок перевірки, оцінювання й корекції знань, умінь та навичок.
6. Комбінований урок.

Урок засвоєння нових знань має таку структуру:

1. Актуалізація опорних знань і досвіду здобувачів освіти.
2. Повідомлення теми, мети й завдань уроку.
3. Мотивація навчальної діяльності здобувачів освіти.
4. Вивчення нового матеріалу
5. Закріплення.
6. Підбиття підсумків.

7. Рефлексія.
8. Робота зі щоденником.

Урок формування практичних умінь і навичок (урок – практична робота) передбачає таку послідовність його проведення:

1. Актуалізація опорних знань і досвіду здобувачів освіти.
2. Повідомлення теми, мети й завдань уроку.
3. Мотивація навчальної діяльності здобувачів освіти.
4. Практична робота.
5. Підбиття підсумків.
6. Рефлексія.
7. Робота зі щоденником.

Зразок плану-конспекту уроку інформатики**Тема 1: Поняття системи керування базами даних, їх призначення.****Мета:**

- *знаннєвий компонент*: засвоїти поняття системи керування базами даних та їх призначення;
- *діяльнісний компонент*: закріпити вміння вводити дані до бази даних, створивши її на основі шаблону Контакти;
- *ціннісний компонент*: зрозуміти важливість призначення систем керування базами даних.

Клас: 10.**Обладнання, матеріали, інструменти:** комп'ютери, робочі зошити.**Тип уроку:** комбінований.**Література:** підручник інформатики для 10 класів (Ривкінд Й. Я., Лисенко Т. І., Чернікова Л. А., Шакоцько В. В. Інформатика (рівень стандарту): підручник для 10-го (11-го) кл. Київ: Генеза, 2018. 144 с.).**План уроку**

1. Організаційна частина (2 хв).
2. Актуалізація опорних знань та життєвого досвіду здобувачів освіти (5 хв).
3. Повідомлення теми, мети та завдань уроку (3 хв).
4. Мотивація навчально-трудової діяльності здобувачів освіти (2 хв).
5. Вивчення нового матеріалу (7 хв).
6. Закріплення вивченого матеріалу (5 хв).
7. Практична робота (18 хв).
8. Завершальна частина (2 хв).
9. Повідомлення домашнього завдання (1 хв).

Перебіг уроку

1. Організаційна частина:

Вітання з класом.

Перевірка присутності здобувачів освіти на занятті (за списком).

Призначення чергових.

Перевірка підготовленості здобувачів освіти до заняття (наявності необхідних матеріалів та інструментів).

2. Актуалізація опорних знань та життєвого досвіду здобувачів освіти:

Метод: фронтальне опитування.

1. Що таке база даних?

2. Що таке система керування базами даних?

3. Яке призначення системи керування базами даних?

3. Повідомлення теми, мети та завдань уроку.

Учитель записує тему уроку на дошці: «Поняття систем керування базами даних, їх призначення». Розгорніть зошити та запишіть її.

Мета: На сьогоднішньому занятті ми з вами будемо вивчати поняття системи керування базами даних та їх призначення, закріплювати вміння вводити дані до бази даних, створивши її на основі шаблону Контакти.

4. Мотивація навчальної діяльності здобувачів освіти.

Для роботи з комп'ютерними базами даних використовують спеціальні програми – системи керування базами даних (СКБД). Використовуючи їх, створюють бази даних, виконують пошук, оновлення даних тощо.

5. Вивчення нового матеріалу.

Системи керування базами даних – це прикладні комп'ютерні програми, призначені для створення, збереження та використання баз даних.

Залежно від моделі даних, яка використовується в СКБД, їх поділяють на ієрархічні, мережеві, реляційні, об'єктно-реляційні тощо.

Схема основних класифікацій систем управління базами даних

Система керування базами даних Access 2010 (далі Access) – це реляційна СКБД. Access (англ. Access – доступ, вибірка даних) належить також до файл серверних СКБД і передбачає роботу з відносно невеликими за обсягом базами даних для особистого користування та для невеликих організацій.

Основними об'єктами в базах даних Access є: таблиці, форми, запити, звіти. Їх призначення розглянемо в процесі ознайомлення з різними базами даних.

Для збереження баз даних Access використовує як основний формат файлів ACCDB (англ. Access DataBase – база даних Access), забезпечуючи роботу і з форматами файлів попередніх версій програми, наприклад MDB (англ. Microsoft DataBase – база даних Microsoft).

Access можна запустити на виконання кількома способами. Наприклад, виконати *Пуск* → *Microsoft Office Microsoft Access 2010* або двічі клацнути на значку вже наявного файла бази даних формату СКБД Access.

У першому випадку після запуску програми Access на екрані відкривається початкове вікно програми.

Для створення нової локальної версії бази даних потрібно:

1. Вибрати кнопку «Нова база даних».

2. Увести ім'я файла майбутньої бази даних у поле «Ім'я файла» (наприклад, «Мій проєкт»).
3. Вибрати за потреби нове місце збереження файла (кнопка «Знайти розташування для бази даних»).
4. Вибрати кнопку «Створити».

Для створення бази даних на основі шаблону бази даних потрібно:

1. Запустити програму Access.
2. Вибрати шаблон або групу шаблонів за одним з варіантів:
  - 1) вибравти потрібну кнопку з назвою шаблону в групі «Основне», наприклад, «Зразки шаблонів»;
  - 2) вибравти потрібну кнопку з назвою групи шаблонів у групі «Шаблони Office.com» (Активи, Контакти, Питання і завдання, Некомерційне, Проєкти. Під час повторного відкриття список груп шаблонів із сайту Office.com збільшується);
  - 3) вибрати у вікні, що відкрилося (рис. 3.4 в підручнику), потрібний шаблон (групу шаблонів, а потім потрібний шаблон), наприклад, *Шаблони Office.com Контакти Контакти*;
  - 4) увести ім'я файла майбутньої бази даних (наприклад, «Мій клас») у поле «Ім'я файла»;
  - 5) вибрати за потреби нове місце збереження файла (кнопка «Знайти розташування для бази даних»);
  - 6) вибрати кнопку «Створити (Завантажити)».

Програма створить нову базу даних з обумовленою шаблоном структурою.

Після відкриття створеної бази даних під Стрічкою, зазвичай, з'являється рядок з попередженням системи безпеки про те, що певний вміст бази даних вимкнено (рис. 3.5 у підручнику). Для ввімкнення повного вмісту бази даних потрібно вибрати кнопку «Увімкнути вміст». Блокування окремих елементів бази даних здійснюється, щоб запобігти ураженню вірусами.

РОБОТА В СКБД ACCESS

На прикладі бази даних, створеної на основі шаблону **Контакти**, ознайомимося з інтерфейсом Access та окремими операціями над об'єктами бази даних. Після створення нової бази даних на основі зазначеного шаблону на екран виводиться форма **Список контактів** (рис. 3.6 у підручнику) для введення даних.

Щоб переглянути список інших об'єктів бази даних, потрібно відкрити **Область переходів**, вибравши кнопку (рис. 3.6,1 у підручнику). Вигляд списку користувач може змінити. Для цього потрібно вибрати кнопку справа від заголовка області. Відкриється список, що складається з двох частин (рис. 3.7 у підручнику). У верхній частині можна вибрати одну з категорій, у якій будуть групуватися об'єкти, а в нижній – фільтр, за яким у цій категорії будуть відбиратися об'єкти: **Усі об'єкти Access, Таблиці, Запити, Форми чи Звіти**.

За вибору категорії відображення **Тип об'єкта** в **Області переходів** з'явиться список об'єктів бази даних, згрупований за типами: **Таблиці, Форми, Запити, Звіти**. Кожний з об'єктів має умовне позначення у вигляді значка: таблиці; запити; форми; звіти.

Для відкриття потрібного об'єкта слід двічі клацнути на його імені в **Області переходів**. Уміст об'єкта буде виведено на екран, його вкладка (рис. 3.6,1 у підручнику) з'явиться в центральній частині вікна програми. Такі дії відбудуться для всіх названих об'єктів, крім деяких форм, які відкриваються в окремому вікні.

Для закриття поточного об'єкта потрібно вибрати кнопку закриття поточної вкладки. Для закриття поточної бази даних слід виконати *Файл – Закрити базу даних*. Для закриття Access треба вибрати кнопку закриття програми в **Рядку заголовка** або виконати *Файл – Вихід*. Якщо не передбачено змінення формату файлу бази даних або місця його збереження, то додатково зберігати файл БД перед закриттям не потрібно – дані в базі даних зберігаються автоматично після завершення їх уведення.

5. Закріплення вивченого матеріалу.

Метод: фронтальне опитування.

1. Для чого потрібне впорядковане зберігання даних?
2. Що таке база даних?
3. Де використовують бази даних?
4. До якого типу систем керування базами даних належить Access?
5. Яке призначення СКБД Access?
6. Які основні об'єкти початкового вікна програми Access?
7. Яка послідовність створення нової порожньої бази даних?
8. Яка послідовність дій користувача під час створення нової бази даних на основі шаблону?
9. Як відкрити об'єкт бази даних, використовуючи Область переходів?

7. Практична робота.

7.1. Зміст завдань:

- Повторити правила безпечної роботи за комп'ютером.
- Увести дані до бази даних, створивши її на основі шаблону

Контакти.

7.2. Вступний інструктаж.

Повторити правила безпечної праці за комп'ютером.

Відповідно до вправи в підручнику на сторінках 80–81 виконати вправу згідно з поставленим завданням.

7.3. Прикінцевий інструктаж:

1. Учитель виконує перевірку класу, стежить за тим, щоб діти працювали самостійно згідно з поставленими завданнями.
2. Акцентує увагу, як діти застосовують знання, здобуті на уроці, і використовують їх під час виконання вправ.

8. Завершальна частина.

Метод: рефлексія.

1. Що сподобалось чи не сподобалось на уроці?

2. Чи дізнались про щось нове, цікаве?
3. Чого навчились?
4. Що вдалось, а що ні?
5. Що очікували від себе та інших?
6. Яких результатів досягли?
7. Чи отримали із цього уроку щось корисне для себе?
8. Чи можете використати отримані знання у своєму житті?

Підсумки роботи класу. Аналіз роботи окремих здобувачів освіти.

Виставлення і мотивація оцінок.

9. Повідомлення домашнього завдання.

Виконати завдання № 2 та № 3 вдома за підручником, опрацювати сторінки 77–81 та вивчити визначення напам'ять.

Додаток Т

Розроблення анкет для магістерського дослідження

Т.1. Методичні поради щодо складання анкет

Анкетування – проведення опитування в письмовій формі за допомогою попередньо підготовлених анкет.

Анкета – це перелік питань, кожне з яких логічно пов'язане з основними завданнями наукового дослідження.

Анкета складається з трьох частин: вступної, основної, демографічної.

Вступна частина анкети – це звернення до опитуваного, у якому вказується, яка організація або який науковий заклад проводить анкетування, пояснюється мета дослідження і те, яким чином будуть використані його результати, підкреслюється важливість участі (відповіді) кожного респондента, гарантується анонімність відповідей, роз'яснюється спосіб її заповнення.

Приклад:

Шановний студенте!

Ми проводимо дослідження проблеми інженерної підготовки майбутнього вчителя трудового навчання. За його результатами буде розроблена навчально-методична документація з дисциплін інженерного циклу. Просимо Вас уважно прочитати запитання й обрати ті відповіді, які, на Вашу думку, є правильними (підкреслити).

2. *Основна частина* включає власне запитання. Головна мета першої третини запитань – зацікавити опитуваного, схилити його до співробітництва і сприяти поступовому й повному залученню респондента в процес роботи над анкетною. Друга третина основної частини містить найбільш складні запитання, що найчастіше спрямовані на виявлення установок, оцінок тощо.

Завершальна частина основного тексту включає особистісні та контрольні запитання, метою яких є поглиблення й уточнення одержаної в попередніх питаннях інформації.

3. *У демографічній частині* анкети містяться запитання, що стосуються об'єктивного статусу респондента (стать, вік, сімейний стан, професія, освіта тощо).

Т.2. Зразки анкет для вчителя та здобувачів освіти

Зразок 1

Шановний вчителю трудового навчання!

Ми проводимо дослідження проблеми формування економічної компетентності майбутніх учителів технологій у процесі фахової підготовки. За його результатами буде розроблено навчально-методичне забезпечення цього процесу. Просимо Вас уважно прочитати запитання й обрати відповіді на них.

1. Який стаж педагогічної роботи з викладання цього навчального предмета Ви маєте?

- 1) до 5 років;
- 2) 6–10 років;
- 3) 11–15 років;
- 4) 16–20 років;
- 5) 21–30 років;
- 6) понад 30 років.

2. Які методи Ви здебільшого застосовуєте в роботі?

- 1) індуктивні;
- 2) проблемно-пошукові;
- 3) демонстрація;
- 4) репродуктивні;
- 5) бесіда.

3. Чи обов'язково, на Вашу думку, вчителю технологій мати сформовану економічну компетентність?

- 1) так, обов'язково, бо за таких умов учитель набуває майстерності;
- 2) бажано, але не обов'язково;
- 3) не обов'язково, бо кожний учитель має власні сильні сторони та використовує свої методи в роботі;
- 4) власний варіант відповіді.

4. Чи маєте Ви досвід застосування економічних знань на практиці?

1) так, я починав власну трудову діяльність на підприємстві економістом;

2) так, застосовую економічні знання в процесі організації проектно-технологічної діяльності здобувачів освіти;

3) практично ні;

4) власний варіант відповіді.

5. Чи обов'язково здобувачам освіти набувати економічних знань?

1) так, обов'язково всім, але диференційовано за рівнями складності;

2) так, обов'язково, але найбільш схильним до економічних знань;

3) не обов'язково, і лише тим, хто бажає;

4) не обов'язково, бо цим повинні займатися заклади вищої освіти;

5) власний варіант відповіді.

6. На вашу думку, що найголовніше під час викладання економічних навчальних предметів у закладі загальної середньої освіти?

1) виконання здобувачами освіти практичних робіт, розв'язання задач;

2) участь здобувачів освіти в позакласній та позашкільній роботі (гуртки економічного спрямування, Мала академія наук тощо);

3) уміння здобувачів освіти вбачати зв'язок економічних знань із життям, іншими навчальними предметами;

4) власний варіант відповіді.

7. На уроках трудового навчання здобувачі освіти 5–9 класів набувають економічних знань під час:

1) засвоєння знаннєвого компонента програми;

2) реалізації діяльнісного компонента програми;

3) формування ціннісного компонента, визначеного програмою;

4) власний варіант відповіді.

8. На Вашу думку, найбільш ефективними формами організації навчальної діяльності здобувачів освіти щодо формування в них економічної компетентності є:

1) урок; 2) практична робота; 3) семінар; 4) робота в майстернях;
5) домашня робота; 6) індивідуальна робота; 7) позакласна робота (гуртки);
8) позашкільна робота (Мала академія наук, олімпіади тощо); 9) власний
варіант відповіді.

9. Чи викладали Ви коли-небудь економічні навчальні предмети?

- 1) так, і досить успішно;
- 2) так, але більше не буду викладати;
- 3) ні, але збираюсь;
- 4) ні, і не збираюсь;
- 5) власний варіант відповіді.

10. Що може забезпечувати вміння вчителя технологій формувати економічну компетентність здобувачів освіти?

- 1) поліпшення матеріально-технічної бази;
- 2) передбачені додаткові години;
- 3) наявність відповідної фахової освіти;
- 4) наявність практичного досвіду вчителя щодо застосування економічних знань;
- 5) зростання потреби здобувачів освіти у сформованій економічній компетентності;
- 6) власний варіант відповіді.

11. Які з указаних форм та методів Ви використовуєте у своїй роботі?

- 1) метод проєктів;
- 2) кейс-метод;
- 3) ділові ігри;
- 4) інтелектуальні ігри;
- 5) проблемні групи;
- 6) метод портфоліо;
- 7) метод «Мозаїка»;
- 8) власний варіант відповіді.

12. Як Ви вважаєте, чи готують сучасні заклади вищої педагогічної освіти майбутніх учителів технологій до викладання економічних предметів у закладі загальної середньої освіти?

- 1) так;
- 2) швидше так, ніж ні;
- 3) швидше ні, ніж так;
- 4) не готують;
- 5) власний варіант відповіді.

13. Які труднощі виникають у Вас під час надання здобувачам освіти економічних знань, формування навичок у здобувачів освіти?

- 1) незадовільна матеріально-технічна база;
- 2) важко вбачати зв'язок економічних знань із життям;
- 3) складно продемонструвати під час викладання міжпредметні зв'язки економічних знань;
- 4) недостатня кількість годин на економічні навчальні предмети, що викликає невідповідність здобувачів освіти;
- 5) здобувачі освіти не вбачають сенсу в набутті економічних знань;
- 6) здобувачі освіти не сприймають економічну складову проекту;
- 7) власний варіант відповіді.

14. Що може спонукати сучасного здобувача освіти до здобуття економічних знань, набуття навичок?

- 1) прикладний характер завдань;
- 2) незвичні форми викладання;
- 3) отримання високих оцінок;
- 4) бажання мати економічні знання;
- 5) зв'язок набутих економічних знань з обранням майбутньої професії;
- 6) схильність здобувачів освіти до економічних знань;
- 7) власний варіант відповіді.

Дякуємо!

Зразок 2***Шановний студенте!***

Ми проводимо дослідження проблеми формування економічної компетентності майбутніх учителів технологій у процесі фахової підготовки. За його результатами буде розроблено навчально-методичне забезпечення цього процесу. Просимо Вас уважно прочитати запитання й обрати ті відповіді, що, на Вашу думку, є правильними.

1. Економічна компетентність майбутнього вчителя технологій спрямована на:

- 1) забезпечення економічної освіченості здобувачів освіти;
- 2) набуття економічних знань, умінь, практичних навичок, досвіду, професійно важливих якостей та цінностей особистості;
- 3) конкурентоспроможність майбутнього вчителя технологій на ринку праці;
- 4) власний варіант відповіді.

2. Що головне під час формування економічної компетентності майбутнього вчителя технологій?

- 1) економічні знання;
- 2) уміння, практичні навички в галузі економіки;
- 3) досвід економічної діяльності;
- 4) внутрішнє прагнення, позитивна мотивація;
- 5) власний варіант відповіді.

3. Хто зі студентів, майбутніх учителів технологій, повинен мати сформовану економічну компетентність?

- 1) усі;
- 2) ті, у кого є бажання;
- 3) ті, у кого є здібності;
- 4) студенти магістратури;
- 5) власний варіант відповіді.

4. Які види навчальної діяльності Ви вважаєте ефективними у формуванні економічної компетентності майбутніх учителів технологій?

- 1) лабораторні роботи;
- 2) написання та захист рефератів;
- 3) практичні роботи;
- 4) технологічна практика;
- 5) педагогічна практика;
- 6) курсова робота;
- 7) економічні гуртки;
- 8) самостійна робота;
- 9) власний варіант відповіді.

5. Чи вивчали Ви економічні навчальні предмети до вступу до закладу вищої педагогічної освіти?

- 1) так, вивчав шкільний курс економіки;
- 2) так, займався в економічних гуртках;
- 3) так, був учасником Всеукраїнського конкурсу – захисту науково-дослідницьких робіт Малої академії наук України (відділення «Економіка»);
- 4) брав участь у шкільних олімпіадах з навчального предмета «Економіка» різних рівнів;
- 5) так, самостійно вивчав економічні дисципліни (за вибором) удома;
- 6) ні, бо мені ніхто не пропонував, але я був би не проти;
- 7) ні, бо мені це було не цікаво;
- 8) власний варіант відповіді.

6. Чи очікуєте Ви мати сформовану економічну компетентність після закінчення закладу вищої педагогічної освіти?

- 1) так, обов'язково, це є складовою моєї майбутньої педагогічної діяльності;
- 2) так, бо це сприяє моєму саморозвитку;
- 3) так, бо планую розпочати власну справу;
- 4) ні, бо для роботи вчителем технологій це не обов'язково;

- 5) ні, бо мені це не цікаво;
- б) власний варіант відповіді.

7. Чи виконуєте Ви завдання економічного змісту під час проходження технологічної і педагогічної практик?

- 1) майже ні, бо складно для розуміння;
- 2) так, але хотілось би виконати декілька завдань;
- 3) так, бо бачу зв'язок економічних знань з практикою;
- 4) власний варіант відповіді.

8. Які методи викладання переважають у Вашому закладі вищої педагогічної освіти?

- 1) ділова гра;
- 2) проблемний;
- 3) моделювання;
- 4) інтерактивні;
- 5) проєктів;
- б) власний варіант відповіді.

9. Що Вас може вмотивувати до формування власної економічної компетентності?

- 1) відмінні оцінки;
- 2) підвищена стипендія;
- 3) можливість знайти перспективну роботу;
- 4) можливість знайти роботу за кордоном;
- 5) повага серед викладачів;
- б) власні амбіції;
- 7) бажання в майбутньому розпочати власну справу;
- 8) цікаві форми та методи навчання економічних дисциплін;
- 9) власний варіант відповіді.

10. Як Ви використовуєте інтернет формуванні власної економічної компетентності?

- 1) для пошуку економічної інформації;

2) для пошуку статей та тез конференцій з проблем економічного змісту для поглиблення власних економічних знань;

3) для самоосвіти (онлайн-курси, навчальні відео, вебінари тощо);

4) для пошуку та скачування електронних копій підручників;

5) власний варіант відповіді.

11. Які форми організації навчальної діяльності студентів є найбільш ефективними в опануванні економічних знань?

1) індивідуальна робота;

2) самостійна робота;

3) семінарські заняття;

4) практичні роботи;

5) власний варіант відповіді.

12. На Вашу думку, як можна мотивувати сучасного здобувача освіти до набуття економічних знань, навичок?

1) зв'язком економічних завдань із життям;

2) застосуванням інтерактивних методів навчання;

3) зв'язком набутих економічних знань з майбутньою професією;

4) власний варіант відповіді.

Дякуємо!

Складання тестів для магістерського дослідження

У.1. Методичні поради щодо складання тестів

Тестування – це стандартизоване вимірювання індивідуальних відмінностей, властивостей, явищ.

Тест – це спеціалізований метод психологічного діагностичного дослідження, застосовуючи який можна отримати точну кількісну чи якісну характеристику досліджуваного явища.

Застосування тестових методик у сфері вивчення педагогічної дійсності є допоміжним способом і часто поєднується з експериментом, спостереженням, опитувальними методиками, а в дослідженнях діагностичного характеру – основним методом збирання емпіричного матеріалу для вирішення поставлених проблем.

На відміну від звичайного опитування тест є системою наперед відібраних і перевічених на надійність висловлювань.

Існує також низка *вимог* до застосування тестів:

- бути якомога коротшими, містити не більше одного речення;
- бути зрозумілими, сформульованими простими фразами, без наукових термінів та іншомовних слів;
- не містити натяків на правильну відповідь;
- відповіді на кожне запитання повинні мати однакову кількість альтернатив;
- негативні та позитивні думки мають бути збалансованими;
- слід уникати зворотів з часткою «не», бо якщо респондент вибирає «неправильно», то це неминуче стає складним для розуміння, пов'язаним з подвійним запереченням.
- у кожному висловлюванні має стверджуватись щось одне.

У.2. Зразок тестів

Тести спрямовані на оцінювання когнітивного компонента економічної компетентності майбутніх учителів технологій у процесі фахової підготовки.

1. Розвиток економічного мислення людей сприяє:

- а) духовному піднесенню суспільства;
- б) розв'язанню глобальної екологічної проблеми;
- в) умінню орієнтуватися у сфері бізнесу й споживання;
- г) умінню орієнтуватися на місцевості.

2. Економічні блага – це:

- а) обмежені блага;
- б) тільки блага, що мають високий ступінь корисності;
- в) тільки блага, що мають низький ступінь корисності;
- г) блага, що виробляються тільки для власного споживання.

3. Спосіб поєднання виробничих ресурсів та їх узгоджене, цілеспрямоване використання є:

- а) розподіл;
- б) обмін;
- в) виробництво;
- г) споживання.

4. Укажіть, у якому з варіантів відповіді перелічені одночасно природні, капітальні й трудові ресурси:

- а) метал, руда, машина;
- б) педагог, програміст, активіст;
- в) косарка, коса, екскаватор;
- г) водні ресурси, турбіна, робітник.

5. Обмеженість ресурсів – це:

- а) незначні запаси окремих природних ресурсів в країні;
- б) неможливість задоволення всіх людських потреб;
- в) втрата ресурсів у період економічного спаду;
- г) обмежений споживчий попит.

6. Чи належать гроші до виробничих ресурсів:

- а) так, але за умов, коли оплачуються допоміжні товари;
- б) так, але за умов, коли за них придбаються капітальні ресурси;
- в) ні, бо вони не беруть безпосередньої участі у виробництві;
- г) ні, якщо вони не розміщені на банківському рахунку.

7. В економіці поняття «власність» – це:

- а) юридичне закріплення прав володіння;
- б) відношення фізичної особи до об'єкта власності;
- в) відносини між суб'єктами стосовно володіння, розпорядження благами, їх використання;
- г) сукупність прав власників.

8. При зменшенні трудомісткості виробництва на 35 % продуктивність праці:

- а) зменшиться на 35 %;
- б) зросте на 35 %;
- в) не зміниться;
- г) буде дорівнювати 0.

9. У схемі ринкового кругообігу плата підприємства за спожиті комунальні послуги виражає спрямування (рух) грошових потоків:

- а) від домогосподарств на ринок ресурсів;
- б) від фірм на ринок товарів і послуг;

- в) від домогосподарств на ринок товарів і послуг;
- г) від фірм на ринок ресурсів.

10. У схемі ринкового кругообігу виплата заробітної плати виражає спрямування (рух) грошових потоків:

- а) від ринку ресурсів до домогосподарств;
- б) від фірм на ринок ресурсів;
- в) від держави до домогосподарств;
- г) від домогосподарств до держави.

11. Усі комбінації випуску продукції, розміщені на внутрішній площині кривої виробничих можливостей, є:

- а) можливі, але небажані, бо означають неповне використання ресурсів;
- б) раціональне використання обмежених ресурсів;
- в) неможливий випуск продукції через обмеженість ресурсів;
- г) максимально ефективний варіант виробництва.

12. Альтернативна вартість – це:

- а) думка людини про економіку, яка не збігається з фактичними виробничими процесами;
- б) коли вибір одного означає відмову від іншого в умовах обмеженості ресурсів;
- в) можливість використання ресурсів за іншим призначенням;
- г) ціна вибраного товару (роботи, послуги).

13. Яка думка є неправильною:

- а) кожна точка на кривій байдужості є комбінацією двох бажаних товарів;

б) усі точки на кривій байдужості визначають однаковий рівень корисності;

в) усі точки на бюджетній лінії визначають однаковий рівень корисності;

г) кожна точка на бюджетній лінії є комбінацією двох товарів, які спроможні купити споживачі.

14. Величина пропозиції – це:

а) кількість товару, запропонована на ринку в певний момент за певною ціною;

б) кількість товару, яку споживачі готові придбати в певний момент за певною ціною;

в) сукупність усіх товарів на ринку, що підлягають реалізації;

г) грошове забезпечення споживача на ринку.

15. У випадку, якщо ціна товару нижча за рівноважну, то:

а) зменшується ціна ресурсів;

б) утворюється надлишок товарів;

в) виникає дефіцит товару;

г) на ринку з'являться нові фірми.

16. Зміщення кривої попиту ліворуч під впливом нецінових чинників супроводжується:

а) зменшенням попиту;

б) збільшенням попиту;

в) інфляцією;

г) зростанням сезонного попиту на окремі товари.

17. На ринку існують декілька великих фірм, що реалізують комп'ютерну техніку. Ціни на товар встановлюються за принципом лідерства. Як називається така ринкова структура ?

- а) олігополія;
- б) досконала конкуренція;
- в) монополія;
- г) монополістична конкуренція.

18. Якщо в магазині Ви цікавитесь вартістю товару, який бажаєте придбати, то в цьому випадку гроші виконують функцію:

- а) засобу обігу;
- б) засобу платежу;
- в) міри вартості;
- г) ліквідності.

19. Реальна заробітна плата визначається:

- а) величиною виданої заробітної плати;
- б) величиною нарахованої заробітної плати;
- в) рівнем прожиткового мінімуму;

г) кількістю спожитих товарів та послуг, що можна придбати за номінальну заробітну плату за наявним рівнем цін.

20. Рента – це дохід, який отримує власник:

- а) капіталу;
- б) цінних паперів;
- в) землі.

21. Граничний дохід MR обчислюємо за формулою:

- а) $\frac{TC}{Q}$;

б) $\frac{\Delta TC}{\Delta Q}$;

в) $\frac{TR - TC}{100\%}$;

г) $\frac{\Delta TR}{\Delta Q}$

22. Які з нижченаведених витрат є постійними:

- а) орендна плата;
- б) придбання сировини;
- в) оплата за спожиту електроенергію;
- г) заробітна плата працівників.

23. Показник інфляції у відсотках, що обчислюється як приріст загального рівня цін за певний період:

- а) дефлятор ВВП;
- б) рівень інфляції;
- в) темп інфляції.

24. Якщо доходи державного бюджету перевищують видатки, то маємо:

- а) профіцит бюджету;
- б) дефіцит бюджету;
- в) збалансований бюджет;
- г) бюджет потребує зовнішніх запозичень.

25. Яке твердження є правильним:

- а) період пожвавлення є найвищою точкою активності економічного циклу;
- б) період депресій – спад виробництва;
- в) період депресії є початковою фазою циклу;
- г) вихід з кризи забезпечується оновленням основного капіталу.

Науковий виступ

Ф.1. Методичні поради щодо підготовки наукового виступу

Ефективною апробацією результатів наукового дослідження на наукових заходах є наукова доповідь і науковий виступ.

Науковий виступ – публічне виголошення промови (думки) з певного питання на засіданні наукового заходу.

Науковий виступ готують на секційні засідання наукового заходу і за обсягом він становить 4–7 сторінок.

З-поміж принципів побудови наукового виступу виділяють такі:

- принцип стислості, компактності (прагнення виразити максимальну за обсягом інформацію мінімальною кількістю всіх мовлених засобів);
- принцип послідовності (передбачає послідовний виклад матеріалу);
- принцип цілеспрямованості (побудова виступу за схемою «проблема – тема – теза – аргумент – мета»);
- принцип результативності (виступ повинен мати висновок, певні рекомендації).

Ф.2. Структура виступу для захисту наукової роботи

Захист результатів наукової роботи відбувається публічно у вигляді наукової дискусії. Вимогами до нього є:

- висока вимогливість;
- принциповість;
- дотримання наукової етики.

При цьому ретельному аналізу мають підлягати достовірність усіх висновків, рекомендацій, які подаються в роботі.

Структуру доповіді можна розподілити на три частини, кожна з яких є самостійним змістовим блоком, хоча вони логічно взаємопов'язані і є єдиним цілим, яке в сукупності характеризує зміст проведеного дослідження.

Перша частина доповіді в деяких моментах повторює **вступ** до наукової роботи й охоплює розкриття актуальності обраної теми, опис наукової проблеми, формулювання мети роботи, а також зазначаються методи, застосовані для отримання фактичного матеріалу.

Після вступної частини виголошується **основна**, найбільша за обсягом частина, яка відповідно до логіки проведеного дослідження характеризує його сутність з акцентуванням на результатах.

Завершальна частина вибудовується відповідно до тексту висновків наукової роботи. Тут доцільно перерахувати загальні висновки і рекомендації.

Структура виступу під час захисту наукової роботи складається з таких **основних компонентів**:

1. Обґрунтування актуальності роботи.
2. Постановка проблеми дослідження.
3. Формулювання теми роботи.
4. Мета і завдання дослідження.
5. Об'єкт та предмет дослідження.
6. Методи дослідження.
7. Наукова новизна, теоретичне і практичне значення роботи.
8. Відомості про структуру роботи.
9. Розкриття ступеня наукової розробленості теми дослідження.

Головні результати авторського дослідження.

10. Апробація та впровадження результатів дослідження.
11. Висновки та рекомендації.

Загальний час виступу – до 10 хв. Основний час виступу відводиться розкриттю пунктів 9, 11 – повідомлення головних результатів авторського дослідження. У деяких випадках кількість компонентів структури виступу

може бути зменшена, але обов'язковими є пункти 1, 3, 4, 5, 6, 9, 11. У процесі виступу автор може використовувати різноманітні ілюстративні матеріали та технічні засоби. Автор роботи повинен бути готовим відповісти на запитання членів комісії та представників аудиторії та аргументовано захистити власну наукову позицію й власні наукові здобутки.

Методичні поради щодо написання тез

Тези (грец. θέσις – положення, твердження) – послідовно сформульовані основні ідеї, думки та положення доповіді, лекції, статті. Рекомендований обсяг тез становить 2–3 сторінки машинописного тексту через 1,5 інтервалу. Тези складають після поглибленого й критичного читання тексту статті, доповіді та складання відповідного плану.

Для тез властива така нормативна структура:

- а) назва, що відображає головну ідею;
- б) актуальність проблеми і ступінь її розробленості в педагогічній теорії та практиці;
- в) основні тези-положення (обґрунтування, докази на користь проблеми, яка досліджується);
- г) завершальні тези (основні результати дослідження, перспективи).

Виклад суті ідеї чи положення в тезах здійснюється без наведення прикладів. Посилання на джерела, цитати в тезах використовують рідко, не бажаний і фактичний матеріал.

Методичні поради щодо підготовки презентації доповіді

Електронна презентація (лат. praesento – передаю) наукового тексту – спосіб подання наукової інформації за допомогою мультимедійних можливостей (зображення, звуку, відео), які відповідають за зорове, слухове, кінестетичне сприйняття інформації.

Потреба в електронних презентаціях зумовлена можливістю ознайомити з унікальними інформаційними матеріалами (картинами, відеофрагментами), необхідністю систематизації і структурного поділу, візуалізацією досліджуваних явищ, процесів, взаємозв'язків між об'єктами.

Використання електронних презентацій дає змогу підвищити інформативність і ефективність повідомлення, адже одночасно задіяні зоровий і слуховий канали сприйняття.

Головне **завдання** презентації – це поглиблення сприйняття інформації учасниками наукового заходу.

Організація презентації складається з таких етапів:

- 1) написання сценарію презентації;
- 2) складання плану-конспекту, вибір форми і стилю виступу;
- 3) підготовка відповідей на запитання;
- 4) добір демонстраційних матеріалів (слайди, відеоролики та ін.);
- 5) підготовка приміщення і технічних засобів.

В електронній презентації повинні бути чітко сформульована мета, продумана структура і порядок подання інформації.

Найважливішими **принципами** розроблення електронних презентацій дослідники вважають:

– оптимальний обсяг (значна кількість слайдів викликає втому і відволікає від суті дослідження; слайди мають виконувати функцію доповнення, уточнення інформації; не повинно бути некоментованих слайдів);

– урахування вікових особливостей і рівня підготовки глядачів (потрібно забезпечити розуміння смислу кожного слова, речення, поняття, схеми, графіка);

– науковість і достовірність (яскраві картинки, інформація не мають суперечити реальним фактам);

– урахування особливостей сприйняття інформації з екрана (коли глядач читає текст з екрана комп'ютера, мозок працює в уповільненому режимі; якщо інформація подана у графічному вигляді, мозок працює швидше). Бажано текстову інформацію звести до мінімуму, скористатися схемами, діаграмами, рисунками, фотографіями, анімацією, фрагментами фільмів. До того ж поняття й абстрактні положення сприймаються легше, якщо супроводжуються конкретними фактами, цитатами, відеофрагментами.

Важливим є співвідношення кількості різних елементів презентації та їх послідовності.

Кольорова схема має бути однаковою на всіх слайдах, це створює відчуття зв'язності, наступності, стильності, комфортності. Фон є елементом другого плану і повинен виділяти, відтіняти інформацію на слайді, але не заступати її.

Обираючи шрифт для вербальної інформації, слід ураховувати, що прописні букви сприймаються важче, ніж рядкові. Відношення товщини основних шрифтів до висоти становить 1:5.

Оптимальна кількість тексту на екрані не більше 6 слів у 6 рядках. Використовуючи рисунки, графіки, теж слід зберігати відчуття міри.

Застосовуючи відеофрагмент (для 10-хвилинної доповіді орієнтовно 1 хвилина), доцільно спочатку пояснити, з якою метою його подано, відтак прокоментувати побачене як ілюстрацію основної ідеї доповіді.

Тексти в презентації повинні бути компактними і відповідати вимогам:

– логічності (щоб легко простежувалися логічні зв'язки між викладеними поняттями);

- доступності (текст має бути зрозумілим, нові терміни вимагають пояснення);
- однозначності (єдине тлумачення тексту), лаконічності (максимально короткий текст);
- завершеності (логічно завершений зміст кожної частини текстової інформації).

Критеріями оцінювання електронної презентації є логічність у викладі матеріалу, якість оформлення роботи, відповідність форми і змісту, ступінь емоційного впливу.

Творчий проєкт «Жіноча сумка»

1. Організаційно-підготовчий етап

1.1. Визначення проблеми, що спонукає до виконання проєкту.

Здається, що сумка була з людиною відтоді, як з'явилася людина. Кажуть, що найпершими сумками були заплічні мішки, у яких носили різне начиння кочові племена.

Їх виготовляли зі шкіри тварин. Потім ці мішки трансформувались у сумки на довгому плечовому ремені. У кожного народу були свої традиції в оздобленні сумок. Етнічні мотиви і до сьогодні надихають багатьох сучасних дизайнерів.

Історія жіночих сумок бере початок з кишень, які з'явилися у XII ст. у Франції. Раніше використовували так звані мішки для монет, які прив'язували або пришивали до одягу. Їх виготовляли вже не тільки зі шкіри, але й з шовку та оксамиту. Ними користувалися як чоловіки, так і жінки. Після появи кишень чоловіки були цілком ними задоволені, а ось жінки винаходили все нові види «мішечків для добра». За оздобленням мішечка можна було визначити статус власника в суспільстві.

У XVIII ст. мадам де Помпадур (рис. Ш.1) придумала новий фасон сумок – редикюль (рис. Ш.2). Це були сумочки для справжніх модниць. Їх виготовляли з різних матеріалів та оздоблювали так, як тільки могла дозволити фантазія. У кінці цього ж століття з'явилися сумки для носіння в руці за ручки. Із цього часу мішечки остаточно перестають використовуватися, і жінки прикрашають свій гардероб за допомогою нового аксесуара – сумочки.

У кінці XIX ст. люди почали більше подорожувати просто задля задоволення і в подорож брали сумки-саквояжі.

До початку XX ст. вже було створено безліч аксесуарів. Існували сумочки для прогулянок, роботи, театру, балу тощо.

Рис. Ш.1. Маркіза де Помпадур

Рис. Ш. 2. Редикюль

Перша світова війна внесла свої корективи в моду: сумки стали об'ємнішими, адже в них мали поміститись перев'язувальні матеріали.

Після Першої світової війни з'являється клатч – невелика сумка без ручок. Її носили під пахвою. Війна закінчилась, та об'ємні сумки залишились популярними, бо жінки почали офіційно працювати, займатись спортом. В еру пропаганди здорового способу життя з'являється нова модель – рюкзак. Спочатку він був з нейлону, призначався як для чоловіків, так для жінок. Так, із часом чоловікам кишень теж стало не вистачати, і вони стали користуватися сумками. Хоча такого розмаїття фасонів і форм, як у жінок, чоловікам не потрібно.

Для сучасних жінок перелік сумок дуже широкий:

- клатч – витончена дамська сумка, в основному для виходу у світ — на вечірку, у кіно, до театр. Буває як з ручками або на ремінці, так і без них. Шкіряні, замшеві, атласні, з різними прикрасами типу вишивки або бісеру, або прості лаконічні моделі;

- барсетка жіноча, носить на зап'ясті або в руці. Таку модель можна брати із собою на прогулянку, в театрі чи ресторані вона теж буде доречна;

- мінод'єр – жорстка модель невеликого розміру. Особливо популярна срібних і золотих кольорів. Незамінна для вечірніх виходів. Спосіб носіння: переважно на ланцюжку;

- сумка-портфель буде зручна для ділової жінки. У ній можна носити як документи, так і необхідні дамські приналежності;
- ридикюль. З моменту його появи в ХІХ ст. він мало змінився, хіба що з'явилася застібка-поцілунок;
- рюкзак. Має великий попитом у школярів, спортсменів, дачників і мисливців. А останнім часом увійшли в моду і чисто жіночі маленькі моделі, навіть гламурні, розшиті стразами;
- сумка-скринька, або сетчел. Твердої форми, схожа на скриньку, ця модель була в моді в минулому столітті. Але і тепер деякі модниці надають їй перевагу;
- келлі – сумка, яку відрізняє застібка спереду. Універсальний варіант як для ділового костюма, так і для ошатної сукні;
- хобо – м'яка сумка з перекрученими або плетеними ручками. Ця стильна модель не підійде для носіння ділових паперів або тендітних речей, але для повсякденного використання – чудова річ;
- сумка-сідло – це сумка в ковбойському стилі для спортивних жінок, часто з бахромою;
- сумка-шопер: назва говорить сама за себе: її беруть у похід по магазинах і носять у руках або на плечі;
- сумка-ківш – м'яка і містка, при цьому досить компактна. Через подовжену форму в випадку великої кількості складених у неї речей буває складно щось там знайти;
- сумка поштаря – прямокутна, на довгому ремінці, звичний аксесуар для листоноші. У наш час цю сумку полюбили й учні за місткість і м'яку подушечку на ремінці;
- сумка-конверт. Крім ділових паперів і електронної книги, в неї мало що можна покласти. Тому її поцінують ділові жінки;
- багет – довгої форми, з круглими краями і короткими ремінцями. Носять під пахвою. Дуже містка, практична модель, яку полюбили спортсмени і мандрівники.

Складно уявити собі сучасну жінку без сумки. У кожної є, як правило, кілька варіантів на різні випадки життя. Сучасна мода змінюється швидко, а з нею і сумки, і багато іншого. Незмінним залишається бажання жінок різного віку виглядати стильно і красиво. І в цьому чудовим помічником є сумка.

1.2. Визначення мети і завдання творчого проєкту

Мета проєкту: сконструювати та виготовити жіночу сумочку на основі набутих на заняттях у навчальних майстернях умінь і навичок роботи з різними конструкційними матеріалами, інструментами і обладнанням.

Відповідно до поставленої мети визначено завдання проєкту:

- проаналізувати інформаційні джерела, засоби масової інформації, використати бесіди та опитування;
- визначити вимоги, що необхідно врахувати під час створення сумки;
- дослідити аналогічні вироби в торгівельній мережі;
- розробити конструкторсько-технологічну документацію для виготовлення виробу, дібрати конструкційні матеріали, інструменти й обладнання, необхідні для роботи;
- виконати цінове дослідження, економічні розрахунки виробу;
- створити рекламу виготовленого виробу й підбити підсумки роботи над творчим проєктом.

1.3. Мінімаркетингові дослідження, спрямовані на вибір об'єкта проєктування та доцільність його виготовлення

Для визначення доцільності виготовлення жіночої сумочки з намистин, а також встановлення функціональних, конструкторських, технологічних, естетичних і економічних вимог до виробу я провела опитування серед студентів, знайомих та звичайних перехожих.

Із цією метою були поставлені такі запитання:

- Чи користуєтеся ви сумкою в повсякденному житті?
- Чи вважаєте ви, що сумочка ручної роботи є цікавою ідеєю для подарунку?

- Яким сумкам ви надаєте перевагу?
- Чи намагалися ви самостійно виготовляти сумочку з намистин?
- Скільки часу займає цей процес?
- Чи вважаєте ви доцільним купувати готові сумочки?

Для визначення доцільності виготовлення виробу потрібно встановити його орієнтовну ціну, переваги і недоліки. Проводжу дослідження, а отримані результати подаю в таблиці Ш.1.

Таблиця Ш.1

Ціна аналогів об'єкта в роздрібному продажі

№ з/п	Назва місця Продажу	Ціна виробу, грн
1	2	3
1.	Магазин	2000
2.	Інтернет-магазин	1800
3.	Спеціалізований салон	4000

Дослідження показали, що ціни на сумочки з намистин варіюють у межах від 1800 до 4000 грн залежно від складності, розмірів та матеріалів.

Таким чином, ми дійшли переконливого висновку, що жіночу сумочку з намистин доцільно виготовляти самостійно.

1.4. Формування параметрів та граничних вимог

Отримані результати попереднього дослідження допоможуть сформулювати вимоги до об'єкта проєктування.

Об'єкт проєктування будемо виготовляти за такими вимогами:

технологічними:

- простота і зручність виготовлення;
- наявність обладнання в майстерні;
- відомі техніки виготовлення виробу;

функціональними:

- раціональність розмірів;
- можливість використання в повсякденному житті;

економічними:

- мінімальна собівартість виготовлення;
- мінімальні експлуатаційні витрати;

естетичними:

- привабливий зовнішній вигляд;
- виразність форми й оздоблення.

1.5. Вибір оптимального варіанта об'єкта та обґрунтування проєкту

За допомогою методів проєктування та комбінування добираю моделі-аналоги.

Варіанти моделей-аналогів виробу подані в таблиці Ш.2.

Таблиця Ш.2

Порівняння моделей-аналогів

№ з/п	Моделі-аналоги	Опис моделі	Критерії оцінювання			
			Функціональність	Технологічність	Естетичність	Економічність
1.		Сумочка виконана зі скляних намистин з додаванням фурнітури. Розмір: 18x13x2 см	4	4	4	3
2.		Сумочка виконана з акрилових намистин. Розмір: 16x17x5 см	5	5	5	5

3.		Сумочка виконана з акрилових намистин. Розмір: 19x15 см	4	5	4	5
4.		Сумочка виконана з акрилових намистин. Розмір: 16x14x4,5 см	5	4	5	5

Проведений аналіз моделей-аналогів дозволив відібрати найбільш привабливі елементи з кожної сумки, з моделі № 2 ми беремо форму та конструкцію, а з моделі № 3 – матеріал, з якого вона буде виготовлена.

2. Конструкторський етап

2.1. *Опис зовнішнього вигляду й конструкції проєктної моделі (рис. Ш.3)*

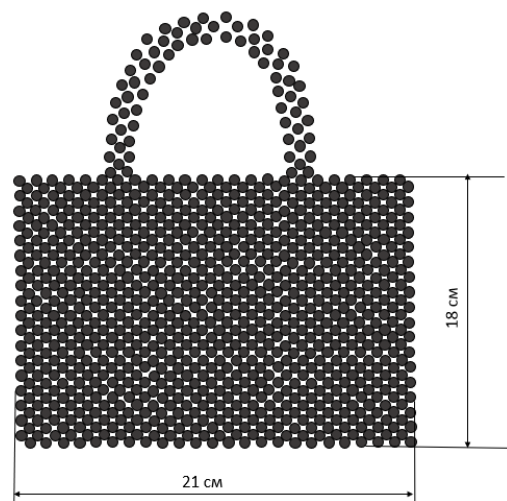

Рис. Ш.3. Ескіз сумки

Жіноча сумочка з намистин має оригінальний дизайн та складна у виготовленні. Сумки такого дизайну зараз дуже популярні, а перлинні намистини актуальні завжди.

Такий аксесуар може доповнити майже будь-який образ: на діловій зустрічі підкреслить ваше стримане вбрання; до вечірнього образу додасть вишуканості; на прогулянці також буде доречна.

Усі деталі сумки виконані в єдиному стилі та гармонійно поєднуються між собою. Сумочка виготовляється в одному кольорі – перлина. Саме це додає вишуканості жіночій сумочці з намистин.

Сумочка для прогулянок або більш урочистих подій. Основне призначення – аксесуар.

Виходячи з призначення проєктованого виробу, визначаємо параметри майбутньої сумки. Оптимальний її розмір – близько 18x21x6 см прямокутної форми, ручки не надто тонкі, бо, окрім доповнення образу, вона виконує функції звичайної сумки.

2.2. Добір конструкційних матеріалів

Намистини всіляких форм і розмірів широко використовуються в різних видах рукоділля – від створення прикраси, декору одягу й аксесуарів до створення предметів інтер'єру. Сучасна індустрія виробництва намистин справді величезна. Можливо знайти намистини з найрізноманітніших матеріалів – скла, металу, натуральних каменів, дерева, акрилу, пластику, кришталю та інших матеріалів.

Намистини з акрилу та пластику вже давно перестали асоціюватися з чимось дешевим й нецікавим. За сучасними технологіями роблять акрилові й пластикові намистини різних форм, кольорів, фактур – це можуть бути намистини у формі квітів або листя, тематичні намистини – наприклад, черепа, і навіть імітації натуральних матеріалів – каміння або перлів. Але що робить ці намистинки особливо привабливими – це не тільки різноманітність, але й ціна. Такі намистини коштують недорого, і їх можна купити наприклад, щоб вчитися рукоділля або для дитячої творчості (рис. Ш.4).

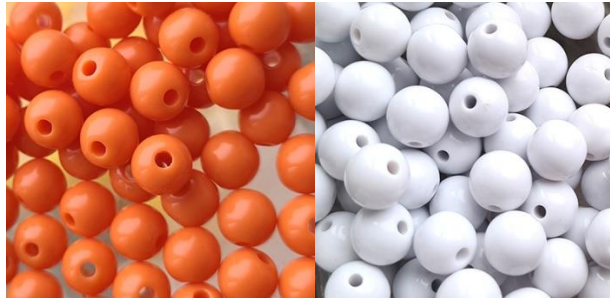

Рис. Ш.4. Намистини з пластику та акрилу

Скляні намистини різних розмірів і різновидів – це намистини кракле (тріснуті), керамічні намистини, намистини з мармуровим ефектом і просто прозорі намистини в розмірах від 4 мм. Скляні намистини завжди гідно виглядають у прикрасах і біжутерії, адже скло – це благородний, але доступний за ціною матеріал. Сфера застосування таких намистин дуже широка, адже їх можна використовувати не тільки для створення намист, браслетів та інших прикрас, але і для декору одягу, приміщень, листівок і будь-якого рукоділля (рис. Ш.5).

Рис. Ш.5. Скляні намистини

Перли – це класика. Прикрасьте своє повсякденне вбрання ниточкою перлів – і ви будете виглядати вишукано і стильно в будь-який час.

Натуральні перли – зараз дороге задоволення. І тому приходить на допомогу їх недорога альтернатива – штучні скляні (керамічні) перли. Сучасні технології виробництва перлів постійно вдосконалюються, тому в якості цього матеріалу не доводиться сумніватися. Вироби з нього добре носяться, а сам матеріал дуже приємний у використанні, а тому його можна

використовувати не тільки для нанизування бус, а ще й для плетінь кольє і браслетів різної складності, вишивки, прикрас для костюмів (рис. Ш.6).

Рис. Ш.6. Перли скляні

Намистини, які створила сама природа, – з бірюзи, агату, аметисту, малахіту, оніксу, кварцу, авантюрину, натуральних перлів і багатьох інших матеріалів. Оскільки намистини з натуральних каменів становлять природний матеріал, вони відрізняються одна від одної (рис. Ш.7).

Рис. Ш.7. Намистини з каменів

Валяні намистини-кульки знову на піку моди. Такі намистини гарно виглядають в обрамленні. Поєднуйте валяні кульки з натуральними каменями або кришталем для контрасту і вийде прекрасна прикраса (рис. Ш.8).

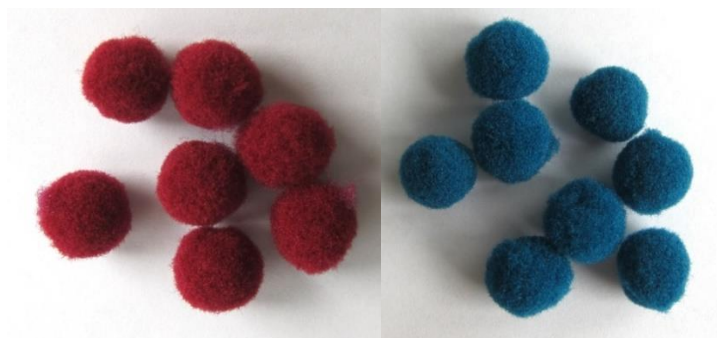

Рис. Ш.8. Валяльні намистини

Голки потрібно використовувати тонкі, які легко проходять крізь отвір намистинок (рис. Ш.9).

Рис. Ш.9. Голки

Ножиці варто мати маленькі, гострі, щоб обрізати нитку. Щоб підтримувати їх у достатньо гострому стані, не використовуйте їх для інших робіт (рис. Ш.10).

Рис. Ш.10. Ножиці

Волосінь та мононитка використовуються для роботи з бісером. Це надійна основа, їх важко розірвати руками і вони стійкі до перетирання (рис. Ш.11).

Рис. Ш.11. Волосінь

Аналіз наявних у продажу намистин показав, що вони можуть бути виготовлені з акрилу, скла та металу. Надаємо перевагу акриловим, щоб проєктований виріб був не дуже дорогий.

Матеріали, необхідні для виготовлення жіночої сумочки, подано в таблиці Ш.3.

Таблиця Ш.3

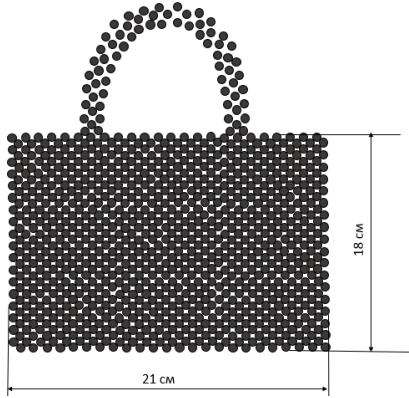
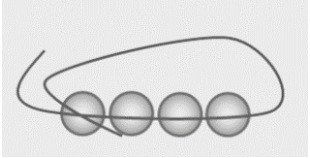
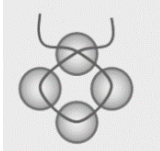
Потреба в матеріалах

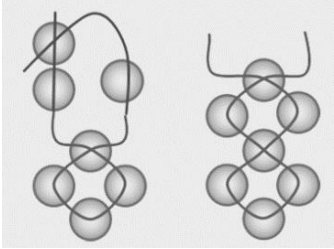
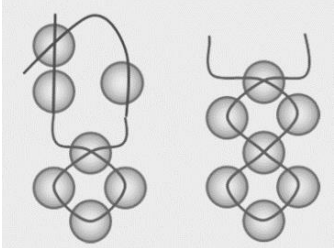
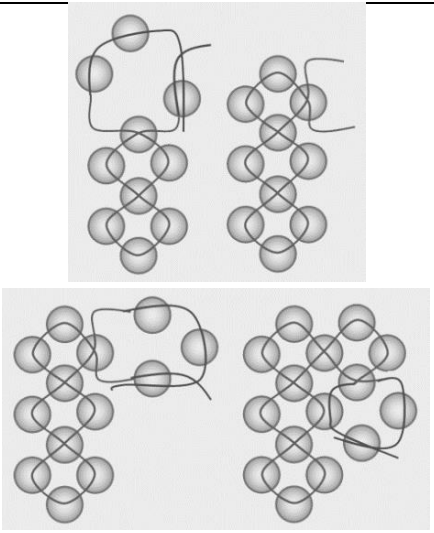
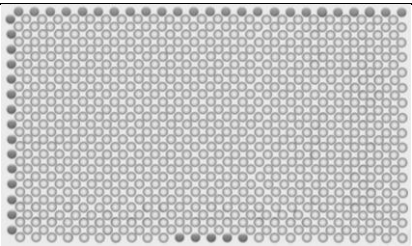
№ з/п	Назва деталі виробу	Назва матеріалу	Вид матеріалу	Кількість матеріалу
1	2	3	4	5
1.	Сумка	Намистини	Акрил	2700 шт.
		Волосінь	Нейлон	100 м
		Голка	Залізо	2 шт.

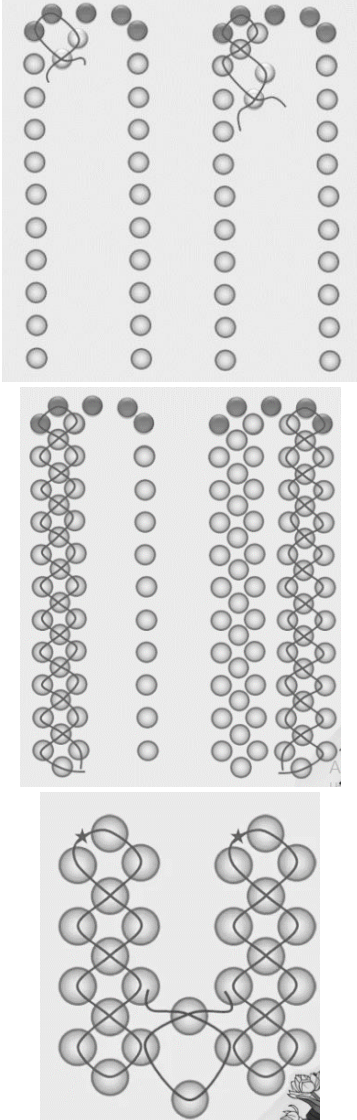
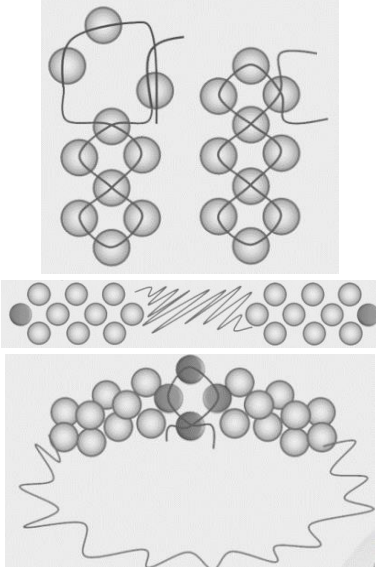
3. Технологічний етап

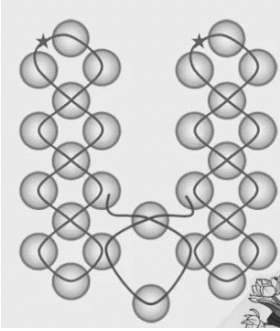

3.1. Вибір технології обробки деталей виробу

ТЕХНОЛОГІЧНА КАРТА на виготовлення сумочки

		Призначення виробу: аксесуар.			
		Розмір: 18x21x6 см			
		Назва матеріалу: волосінь, намистини.			
		Кількість: 1 шт.			
№ з/п	Назва операції	Графічне зображення	Обладнання, пристосування	Інструменти	
				Робоч.	Контр.-вимір.
1.	Набрати 4 намистини, один кінець волосіні просмикнути через першу намистину.	 	Робочий стіл	Голки	

2.	<p>На кожний кінець волосіні набрати по одній намистині. На один кінець набрати ще одну намистину, другий кінець волосіні просмикнути через намистину.</p>		Робочий стіл	Голки	
3.	<p>Плести основу виробу в техніці «косичка».</p>		Робочий стіл	Голки	
4.	<p>Розширити «косички».</p>		Робочий стіл	Голки	
5.	<p>Готова основна частина.</p>		Робочий стіл	Голки	

<p>6.</p>	<p>Плести бокову частину.</p>		<p>Робочий стіл</p>	<p>Голки</p>	
<p>7.</p>	<p>Плести ручки.</p>		<p>Робочий стіл</p>	<p>Голки</p>	

					
8.	Пришити ручки до основи.		Робочий стіл	Голки	

3.2. Вибір інструментів й обладнання

Перелік необхідних інструментів і пристосувань – у таблиці Ш.4.

Таблиця Ш.4

Інструменти та обладнання для виготовлення виробу

Засоби	Назва	Призначення
Інструменти	Ножиці	Для відрізання волосіні.
	Голка вишивальна	Для виконання проколювань та стібків
Обладнання	Настільна лампа	Для освітлення

3.3. Організація робочого місця

Відомо, що якість роботи, швидкість її виконання значною мірою залежать від правильної організації робочого місця. Тому своє робоче місце слід організувати, виходячи з таких вимог:

1. Приміщення має бути світлим, прибраним, провітреним.
2. Під час роботи стіл повинен бути чистим, а руки старанно вимиті, щоб виріб не забруднився.
3. Сидіти під час роботи треба рівно, ледь схилившись над нею. Стілець повинен мати зручну для сидіння спинку. Під ноги бажано ставити маленький стільчик або підставку так, щоб кут між стегном і гомілкою був прямим. Руки в ліктях можуть бути зігнуті, лікті – звисати з краю столу, кисті рук лежати на столі. Неправильна поза під час роботи часто призводить до короткозорості й захворювання дихальних органів, викривлення хребта. Крім

того, неправильне положення тулуба й рук під час ручного шиття викликає втому, почуття незадоволення.

4. Робоче місце повинно добре освітлюватися. Найкраще вишивати при денному світлі. Місце для роботи треба вибирати так, щоб світло падало прямо або з лівого боку. Якщо світло падає справа – тінь від руки зменшує освітленість вишивальної поверхні. Не можна тримати виріб близько біля очей, бо це призводить до швидкого стомлювання очей і розвитку короткозорості. Найкраща відстань від очей до роботи – 30–40 см.

5. Під час вишивання необхідно через кожні 20–25 хвилин відпочивати 3–5 хв, переводячи очі на предмети іншого кольору, відмінного від кольору виробу.

3.4. Визначення безпечних умов праці

Основні правила під час роботи з вишивкою:

1. Обережно користуватись інструментами.
2. Під час роботи не вколювати голку в одяг та не залишати її на робочому місці.
3. Голки зберігати в гольнику або спеціальній коробочці.
4. Голкою працювати обережно, не залишати її без нитки (з ниткою її легше знайти, якщо вона загубиться).
5. Не відкушувати нитку зубами, а відрізати ножицями.
6. Ножиці тримати на робочому місці із зімкненими лезами, передавати теж зімкненими лезами, кільцями вперед.
7. Ні в якому разі не брати в рот нитку, голку, тканину.

4. Завершальний етап

4.1. Економічне дослідження

Визначення собівартості жіночої сумочки здійснюємо за формулою:

$$C = C_m + C_p + C_e + C_a,$$

де C_m – вартість матеріалів, C_p – вартість роботи, C_e – вартість електроенергії, C_a – амортизаційні відрахування.

Вартість матеріалів (C_m)

Розрахунок вартості матеріалів наведений у таблиці Ш.5.

Таблиця Ш.5

Розрахунок вартості матеріалів

№ з/п	Назва матеріалу	Кількість матеріалів	Ціна за одиницю, грн	Вартість, грн
1.	Намистини	2700 шт.	0,40	1080
2.	Волосінь	100 м	5	10
3.	Голка	2 шт.	1,5	3
Разом				1093

Вартість роботи (C_p) розраховуємо за мінімальною оплатою однієї робочої години:

Мінімальна заробітна плата – 6500 грн

Робочих днів на місяць – 21

Тривалість робочого дня – 8 год

Вартість 1 робочої години – $6500 : (21 \times 8) = 38$ грн 69 коп.

Тривалість виконання виробу – 19 год

Коефіцієнт для студента – 0.4

Вартість 1 робочої години для студента: $38.69 \times 0.4 = 15$ грн 47 коп.

$C_p = 15.47 \times 19 = 293.93$ грн

Вартість електроенергії (C_e) (див. таблицю Ш.6.).

Таблиця Ш.6.

Розрахунок вартості електроенергії

№ з/п	Споживач електроенергії	Потужність споживача, кВт/год	Тривалість роботи, год	Тариф на електроенергію, грн/кВт	Вартість спожитої електроенергії, грн
1.	Освітлення кімнати	0.1	19	1.44	2.73
Разом					2.73

Амортизаційні відрахування (C_a) (див. таблицю Ш.7.).

Таблиця Ш.7

Розрахунок амортизаційних витрат

№ з/п	Назва обладнання, інструментів, пристосування	Ціна, грн	Термін використання, років	Річна сума амортизації, грн
1.	Ножиці побутові	50 грн	5 років	10 грн
2.	Голка вишивальна	2 грн	1 рік	2 грн
Разом				12 грн

Суму річних амортизаційних витрат A_{pz} ділимо на 12.

$$C_a = A_{pz}/12 = 12:12 = 1 \text{ грн}$$

Собівартість виробу (C) (див. таблицю Ш.8.).

Таблиця Ш.8

Собівартість виробу

№ з/п	Витрати	Вартість витрат, грн
1.	Вартість матеріалів	1093
2.	Вартість роботи	293.93
3.	Вартість електроенергії	2.73
4.	Амортизаційні витрати	1
Разом		1390.66

Визначення величини прибутку (10 %)

$$П = 0.1 \times 1390.66 = 139.06 \text{ грн}$$

Можлива вартість виробу

$$В = П + С = 139.06 + 1390.66 = 1529.72 \text{ грн}$$

4.2. Екологічне дослідження

Таке широке застосування та розповсюдження пластикові вироби отримали завдяки поєднанню високих експлуатаційних та естетичних якостей, довговічності та цінової доступності. Сучасні технології дозволяють виробляти кілька десятків видів пластмас, яким можна надавати ті чи інші характеристики шляхом використання різних реагентів та добавок.

Серед важливих конструктивних переваг пластику, завдяки яким вони знаходять широке застосування в промисловості, зазначимо такі:

- високу механічну міцність та зносостійкість. За цими показниками багато пластмас порівнювані зі сталями і навіть перевершують їх;
- невелику питому вагу. За міцністю пластикові елементи істотно легші за металеві аналоги, що зумовлює їх використання;
- хімічну інертність та стійкість. Пластмаси не піддаються корозії, а багато з них витримує агресивну дію кислот і лугів;
- високі декоративні властивості. Пластиковим виробам можна надати практично будь-яку текстуру та фактуру, а також колір.

Отже, незважаючи на те що, сумка виконана зі штучних матеріалів, вона має позитивний вплив на екологію. Саме через те, що виконана з матеріалу, який прослужить довго, а його зовнішній вигляд майже не зміниться. Тим самим збержуться природні ресурси. До того ж відсутні відходи матеріалу, які забруднюють навколишнє середовище.

4.3. *Реклама виробу*

Пропонуємо рекламу жіночої сумки: незважаючи на те що, вона виконана зі штучних матеріалів, втім є екологічно чистою.

Рис. Ш.12. Реклама виробу